

FS

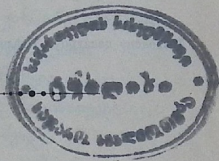
4443

1

4443/1

ზალვა ოდიშელია.

თ ფ ი ლ ი ს ი

ელექტრომეკანიკური „გუტენბერგი“, (გაზ. „კავკაზ. კრაი“). სსსრ. ქ.

1905

Дозволено цензурою. Тифлиси, 9 сентября 1905 г.

1212. (18x12) / 1. 7. 4443

FS

4443

1

შალვა ოდიშელი.

1

ჰე მუჰაჲ ნაზო!

ვინ არა გინდა—

შენსა ნახვასა ჭნატრობდა ეველს,
ოცნების კაბა გაცვია წმინდა
და დაბრწევენ, როგორც ციციხათელს.
მეცა გაუწიე საძებრად შენდა
იქ, სადაც შენი შვენიება ჭბრწევენდა
და სათაუვანო იყო ძველადა—
ვნახე განთქმული შენი ჭელლადა.
მთვარისა შუქსე სდუმდა ათენი
და ოცნებობდა აკროპოლისი;
შემოვიარე ნანგრევი მისი,
მაგრამ ვერ ვბოვე სიტურუფე შენი,

შენთვის მტირალს და თავ-განაწირსა
შენი ალექსი არსად მედიწისა.

2

მაშინ წავედი ზღვის-პირ დაშვარნი
და, შენ რომ ზღვიდან გამომეწვიე,
ჩემი ლექსების ღამაში წკარნი
ტალღებს სძამადლა გადავაბნიე.
უცვებ აინთო ცის კამარაზე
ვარსკლავებისა სიტურფ-ღამაზე
და გაკვირვებით დამიწვეს ბრწყინა,
რომ გაიგონეს ქართული ენა.
მწეემსსა უთუოდ, იმ კლდეებ-შორის,
მე გიჟი ვინმე ვეგონებოდი.
მაგრამ რა ვუეოთ? — თუ ჟაკ ლებოდი
სკიპტრას დაემებს იმპერატორის,
რა უჭირს, მეც რომ ვეძებო ღსენა
და საბერძნეთში ოცნების ბრწყინა?

3

მუჰა კი მაინც ვერსად ვიპოვე,
ან შევაშინე ჩემი ლექსებით,
და არე-ძარქეს გამოვეთხოვე,
მშვენიერს უფრო წარსულ დიდებით.
იქ სდვა ტურუაბა, ტურუაბა სეცა,
მაგრამ ირგვლივ კი არ ჰქეპავის სეცა;
ჰარნასის მთაზე სტომა და რბენა
არ უნდა იუოს დიდი რამ ლხენა;
იმისი ფერდი სწოკიანია,
იქ არ ჰქეპნია ია და ვარდი,
და მუხებისა მასე ნაჟარდი
მგონი მოისჯო დიდი-სანია.
არა, ამ მხარეს სჯობია კიდე
ჩვენი ლამაზი რიონის კიდე.

4

რიონის კიდევ,

შენი ქალები

არა სჯობიან მუხებსა განა?
რა რიგად ჭკრტიან მათი თუღლები!
თითქო შემკულა მთელი ქვეყანა
თავისებურის ვარსკვლავებითა.
ვინ არ შეჭხედავს აღტაცებითა
ამ ტურფა კიდეს, სადაცა სპირად
უქმე დღის შუქში, დიდი ხის ძირად,
ჭნარნარებს გუნდი მოანგელოზე?
ლეკურსა უვლის ღამაში ერთი,
ჭტორალებს იგი—შვენების ღმერთი,
ჭფორალებს კაბა გაშლილს მდელოზე,
და ტაშთან ერთად დაირისა ხმა
მიიფანტება რიონის გაღმა.

5

ჭოშვენენ ხეების თაიგულები,
გადმოცქეროან შუებით რიონსა,
მოჭრბიან მთიდან ნაკადულები,
ხმებით ჭბურავენ კავკასიონსა;

მათი შერთვისა ისმის აკკორდი,
კლდიანი კიდე, ტეიანი კორდი
თითქო სიძია თავისებური,
რომ თვით ბუნებამ დაიტკბოს ყური.
მაგრამ რიონო, კლდისა უფსკრულში
შენი მსუილი რაც გინდ რომ ჰტეხო,
მისი შენების ერთგული ესო
უფრო აქ ისმის, ამ საწყალ გულში,
სადაცა შენი აღბეჭდა ცაძა
მუსიკალური სმებისა გამძა.

6

შენ, ვინცა იბრძვი, იბრძვი დღე და ღამ,
რომ მოიპოვო სასელი, ფული,
შენ ვერცკი ჰხედავ — ცხოვრების ტალღამ
რომ სულ დაგისრსო აზრი და გული;
ოჰ, მიატოვე ქალაქის ქუჩა,
წამოდი აქით: — ტყე მიიუწა,
ბაღასებს უფლის სიო მთებისა

და ჟრუანტელი ნეტარებისა;
წამოდი აქით, შე უბედურო,
წუარო ცივია, კამარა—ნაწი,
ვარდსა და იას ესვენა ვაწი
და ძველს ნანგრევებს ერთგული სურო;
აქ ღამის ნახვა გულსა ჭწეუროა
და განთიადი საბამუროა.

7

აქ დაიბადა ოდიშელია,
(ეხლა კალამი მას მივანებო);
თქვენ იცნობთ იმას, უეჭველია,
ქუთაისისა გოგუცანებო.
ის — ზატარაა, კოსტა და მარდი,
იმ ნაპირებსე წამონასარდი,
სადაც ჯერ კიდევ ჭქმენს რაინდული,
ჯერ სულ არ არის დავიწყებული
წარსულ დღეების გადმოცემანი;
მათი ქმენისა უცხო ნიაჭი

სიაბქეს ჭკრმნობდა ღამაზი ბავში,
თმა-ხუტუჭა და ჰირ-შავკრემანი.
აჰ, იმ წარსულში რაღაცა არი
უფროსისთვისაც გულ-გასასხარი.

8

მიდის რაინდი, ცხენს მიაჭენებს,
მიაჩხარუნებს იარაღებსა,
მტერს დაამარცხებს, დაიხსნის ჩვენებს
და ჩვენს ქვეყანას სისხლით-ნაღებსა...
ზღაპრებს იმდენსა ამბობდა მიმა,
რომ შალვას ადრე გამოეღვიბა
რაინდებრივი გრმნობა და ჭკუა:
ჭკლიჯა თამამად ცხენებსა მუა,
აკეთა ფიშთო, ასრჩო ჩიტები,
იზბინა ბევრი, აჭენა ცხენი,
მაგრამ გავიდა ბავშობის დღენი —
მოგონებისა მარგალიტები.
ის მოაშორეს ველების მწვანეს
და ქუთაისში ჩამოიფანეს.

9

აჰ, ქუთაისი...

ავწერ ქუთაისს

და მის მიდამოს, სამოთხის სწორსა.

მე თვალწინ მიდგა ეოველ-წუთა ის,
სადაც გინდ ვიყო, ახლო თუ შორსა,
მის ქუჩებით და მის სახლებითა.

უცებ ცხოვრების განახლებითა

ან მოძრაობით რომელთაზე

არ დაირღვევა მის ნელი ღამე;

ვარდების სუნში, ჩონგურის ჰმაზე,

ჭოვლეშ და ჭმდუმარებს მისი უბანი,

თუძე დროთა დენით გადაუბანი

სისხლი კიდევ სჩანს ნაშთების ქვაზე—

სისხლი გმირების, — და არის ცხადი

წარსულ დღეებზე მისი ღაღადი.

10

მაგრამ არ მინდა წარსული ვაქო,

ვაძავო მხოლოდ ეს მღუპარება,
თორემ მეც უნდა ზასუსი ვავო;
მეც მიუვარს ზოგჯერ დროს-გატარება,
მიუვარს მე ღვინო, ღამე და მივარე,
ტურფა ბაღებში ქალაქის გარე;
იქ სიო იცის რამ სანეტარო,
იქ მოჭკამკამებს ანკარა წყარო,
გამქარვებელი ჭმუნვისა ალის;
ჭკამკამებს იგი, ვით საუბარი
სასიამოვნო, ნაწი და წენარი,
ტურფა სალონში ჭკვიანი ქალის...
მაგრამ სად არის ჩვენში სალონი?
ჩვენ ქვეყნად დავრჩით სამოწყალონი.

11

სად არის კუთხე, დარბაზი ვრცელი,
სტუმრობა უცხო იკრიბებოდეს,
რომ სანთლის ნათელს აწრის ნათელი
ეხვეოდეს და ეფანტებოდეს;
რომ ირჩეოდეს ღიმილის შუქში

კითხვა, ნაშობი ბრძოლის ქარბუქში,
რამ მოვლენისა ზოლიტიკურის,
ან სელოვნური ლიტერატურის?
რომ ჭნარნარებდეს ამ კრების შუა
მადამ დე-სტალი, ან რეკამიე?
სმენა დაუთმე, გულისცა მიე,
სულ ერთი არი — დაიპყრობს ჭკუა
და ენა ტკბილი შვენების სრულის —
წკანწკარი უცხო მთის ნაკადულის.

12

მაგრამ ქუთაისს, დამერწმუნებით,
დიდი დარდიცა არ აქვს ამაზე,
ის მდიდარია თავის ბუნებით,
ცნობილი არის მის სილამაზე.
ბრწეინვალე თოვლი მთის მშვენიერის
შორის სივრციდან მას შემოცქერის,
და აქ კი ვარდი, აქ — მაგნოლია
ლამაზს კორდებსა ჩამოჰყოლია

და შეუძკია განაზირები.
რეონი მოჭრბის, ისტვის მაში
მწვანე შტოების მუნჯი თამაში
და ძველი სიდის მოაჯირები.
რე გითხრათ კიდევ? მხარე, მკონია,
საამური და მოსაწონია.

13

ჰეი, ტურისტო! გენასულება
უცხო ქვეყნების ლამაზი მხარე,
მაგრამ თუ გინდა მსიარულება,
ცოტა სანს აქაც შემოიარე,
ჰნახე მიდამო ამ ქალაქისა,
გაბღე თვალი, გასსენი ქისა,
ხოლო გული კი შორს შეინახე:
ტურთა ქალების სანატრი სახე
შავ-შავ თვალებით შენ აქ შეგსვდება,
და დამერწმუნე, რომ შენი გული,
მათი კრთომითა გაბრუებული,

ჭწავა და ლეჩაქს დაეტაკება
და გაისვევა უეცრად მაში,
ისე, ვით ბუხი აბლახუდაში.

14

მეც ერთხელ ერთი ლეჩაქის ეური
გადაძებლანდა უეცრად თვალებს,
და ჩემი გული, ის უბედური,
მის ნაწს ძაფებში დღესაც ჭფრთსიალებს.
ცნობილს ბულვარში, ქალაქის შუა,
ახ, დიდი უნდა სერსი და ჭკუა,
რომ არა მოჭევეს ამ ბადეს გული,
ეშის ნიაჲთ მოტაცებული.
როცა დღე ჭბრწეინავს გასაფხულისა
და სეირნობა სანატრელია,
აქ დადის მაშინ ოდიშელია,
ჯერ არა მცოდნე სიუჲარულისა,
გამელელ გოგონას მორცხვად შეჭეურებს
და არავინ კი არ უსრესს ეურებს.

15

შაღვას არ ჭეაჳდა გუჳერნორები,
არ შემოსულა ჩჳენში ეს მოღა,
ბერძნულს ენაში ჭეაჳდა ორები,
ხოლო რუსული კარგად ესმოდა;
ხალისი ჭქონდა მისი გაგების;
სკოლაში გუნდი ამხანაგების,
მისი ერთგული, მისი მოჳვარე,
შაღვას ჟოჳელთჳის ესჳია გარე.
მან ნიჭი დიდი გამოიჩინა:
მისთჳის სრულეებით არ იჳო მნელი,
რომ გაეგონა ჩურჩული ნელი
და მასწაჳლებლის თჳაღების წინა
გადმოჳწერა, ჩუმად და შაღე,
თაჳის მეზობლის extemporale.

16

კლასში, როდესაც მასწაჳლებელი
თაჳმოწონებით გაკჳეთიღს ჭხსნიდა,

შალვა, იმ სიბრძნის შეუგნებელი,
ჭსატავდა რასმე, ქაღალდებს ჭჭრიდა,
ან თხილს გასტეხდა და ამხანაგსა
მით გაუწევდა ჩუმად ამაგსა.
მე მივეპარე ერთხელ, ვით კატა,
მისი სურათი რომ დამეჩატა,
მაგრამ ვერ იქნა: ჩამოჭკრეს ზარი,
ბავშვები ღხენით სეყე ჭსტებიან,
ერთად კარებში ეჭედებიან
და გამოჭრებიან, როგორც ფუტკარი.
შალვაცა მიდის ცუხცუხით შინა,
დავითის სახლში მას ჭქონდა ბინა.

17

მაძა დავითი, კეთილი მღვდელი,
ლოცვაზე დილით ადრე ჭდგებოდა,
მისი სახლიდან ქალაქი მთელი,
ვით სელისგულზე — მიიძღვებოდა
თავის სახლებით, სახლის ბანებით;

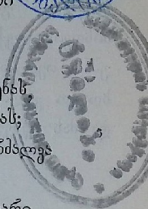
სკოლაცა, საესე გაგუცანებით,
იქიდან სჩანდა; იმ სკოლის კარი
არ იყო მნელი საცოდინარი.

გადმოჰყურებდა იქიდან შალვა,
ზოგჯერ მდუმარე, რიონის დენას,
ქალაქის ქუჩებს, ეტლების რბენას;
და გადმოჰკრავდა იმის გულს კრძალვა
საუცხოვო და გაუგებარი,
როცა ჰქნდებოდა იმ სკოლის კარი.

18

რა ჰხდება იქა? როგორ ჰცხოვრობენ,
რასა სჩადიან იქ გოგოები,
რას ჰკითხულობენ, როგორ ჰხუმრობენ
საამური და უძანკოები?

ცოდნა ამისი—სასურველია,
მაგრამ ამ წამს კი ოდიშელია
ლათინურს ებრძვის, დაუწყო კბენა,
ბოლოს კი მაინც ვერ მოიხვეწა,

44243

და გადარგდო იქით ნაზონი;
წამოჭდვა იგი, ველისკენ მიდის,
მისთვის ლექსები ჰოეტის დიდის
უშნო იყო და ულამაზონი,
სოლო ველი კი—იგი ჰქუბოდა
და მას იწვევდა საბურთაოდა.

19

მე სულ არაფარ თაუვანის-მცემი
„შეცეკი“ რომ ჰქუიან—იმ გიმნასტიკის.
თოვლის ბურანში ჩაფლული თემი
ველარ შეიძლებს ლაფა-და-რეკის
ან ჩვენი ბურთის გამოგონებას:
თოვლი და ეინვა არ აძლევეს ნებას.
არ მოძწონს არცა ლაუნ-ტენისი
და გასომილი კვადრატის მისი.
მაგრამ ჭარკუნის, ჩემო მკითხველო,
შტომა და რბენა ეძაწვილებთანა,
შეკრულ ჯგუფიდან ბურთის გატანა,

სიწბილი კვალად და ბოლოს ლელო...
დამეთანსმება მეუნარგია,
რომ ეს ჯანისთვის უფრო მარგია. *)

20

დანიშნულ ლელოდ თუ რიონია,
სურათი კვლავ სხვა ეხატვის თვალებს,
ტალღას გაჭეულებ და შენ გკონია,
რომ მასთან თითქო კორდიც ქტრიალებს,
მწვანე ხალიჩით ბარდის გვირგვინებს
თითქო ტალღისკენ მიაწბენინებს.
ბევრია ირგვლივ ჩირგვი და ბარდი,
იქ თავისუფლად წამონაწარდი;
იქ ცხვარი ზოგჯერ ბარდში ქმვრებოდა,
შეტუეებული რბილი ბალახით,
გაესვრებოდა ფეხი ტალახით
და ბეწვი ბლომად ბარდში ჰრჩებოდა,

*) ბ. ი. მეუნარგია ერთს დროს გაზეთებში სწერდა
„ლელოს“ პსევდონიმით.

სადაც ეგალი, ვით ძაღლის კბილი,
მაგარია და წვეტ-მოლესილი.

21

ახ, ნეტა იმას, ვინც სკოლის გზაზე
დაჭდგა თამამად, წაჟიდა წინა,
და მის სკამებში, მის შავს დაფაზე,
სულის ნაწეწი არ მიაჩნინა;
ვინც იზეზირა ათასი ომი,
ნიუტონისა ბნელი ბინომი,
მკვდარი ენები, ზმნებისა გროვა...
და ამ ბარდებში ვინც არ ჩაჭტოვა
თავის გონების ნაწილი დიდი—
მისი სიმკვირცხლე, კელავ უზოვარი.
შაღვა კი იყო შეუზოვარი
და ბარდებისა არ ქეონდა რიდი,
იგი უშიშრად ზეჟითა ქსტოდა
და არაფერიც მან არ იცოდა.

22

მაგრამ აწერა ამდენი კმარა,
აწ წკარი მინდა მოქმედებითი;
იგი თვალებში გაიბრუნს ჩქარა,
ვით კლავიშებსე დამკვერელის თითი,
მკითხველის გულსა მოუღუტუნებს
და იმ ღუტუნით მას დაარწმუნებს,
რომ გაგრძელება კითხვის სჯობია,
როდესაც წიგნი—გასართობია.
ბოდის კი ვისდი: ახალ ზირები,
მოქმედებისა მოსამატებად,
გამოვლენ მხოლოდ სილუეტებად,
ვით ჩვენი დროის ნამდვილ გმირები.
ჩვენს დროში ეველა, ორ-სამის გარდა,
სილუეტებად გამოიხარდა.

23

სილუეტია მამა დავითი,
სილუეტია უფრო ქრისტინა,

ვამოდის იგი ლანდისაჲთა,
ლანდია, როცა ჰბრუნდება შინა.
ღავითის გვერდით მას ჰქონდა ქოხი,
მიწის იატაკს ეყინა ნოხი,
სიბნელე ნელი შიგნით ჰსუფეჲდა,
ვით სოკჯერ გულში უსაგნო სევდა.
იქ იჯდა იგი, ღოცვას ჰგალობდა,
ხელში ეჭირა კრიალოსანი;
ქალაქის ბევრი მანდილოსანი
ზატოვისცემით იმას ჰწუებოდა,
და მოდიოდა მას ხშირად ტკბილი
ხაჭაპური და სხვა-და-სხვა სილი.

24

ეს და—ქრისტინა მოლოზანია,
მონასტრის კარებს გადანარჩენი;
(იმის სახელში ბოლოს „ანია“
თუმც უნდა იყოს ქართულად „ენი“).
ეს მეუდრო კუთხე; ეს არე-მარე,

ჰაერით თითქმის ქალაქის გარე,
ბავშვისთვის—ღმერთო, მადლობა შენდა!—
მშვენიერს ბინას წარმოადგენდა.
თუ მე ოდესმე გავსდები მამა
(ამბობენ, ამას არ უნდა ჯეჟა)
და ამ შრომის და წვალების შუა
ბიჭიკო ერთი მადლისა ცაძა,
მამა ღავითსა ის შუების წუარო
არ შეიძლება არ მივაბარო.

25

ბავშვის აღზრდაზე გარემოებას
ზედგავლენა აქვს გასაოცები,
სიტუების და ქცევის უმანკოებას,—
ამბობენ ჩვენი ზესტალოცცები.
მამა ღავითი, როგორც ქრისტინა,
ორივე იყო უეჭვო ბინა
ზატოხსნების, ღმობიერების
და სხვა სწეობრივ მშვენიერების.
ამას ამბობდა მთელი ქალაქი,

დიდი და მცირე, კაცი და ქალი,
ვაჭარი, მუშა მძიერ-მწყურვალნი,
მერესტორანე, თერძი, დალაქი,
ქუჩის მოხელე, მოხელე ბაზრის,—
უფელანი იუვნენ ამავე აზრის.

26

შალვა კი მაინც არ სწორდებოდა,
ემბაკი იყო გასაკვირველი,
მუქთად თეატრში შემოდგებოდა,
უეზარდა სტომა, ბურთი და ველი.
ამგვარად ზოგჯერ მდუმარე მუხებს
მთის ნაკადული შემოჩუხუხებს,
ქვებზე მსტომარეს, ჭეველ—მოკამკამეს,
სინათლე უნდა, მიუზბის ღამეს
და ღუმილს, ხევში გამეფებულსა,
მიჭრბის იქ, სადაც ჭბიბინებს ველი
და ჭბრწეინავს სივრცე განუზომელი.
ქრისტინას, მუდამ თავჩადუნულსა
მისი სიგიჟე, არ ვიცო კი რად,

აწერინებდა ჰირჯუარსა სპირად.

27

შაღვას ბევრი რამ ჩაუდენია
გასაკვირი და მისათითები,
უველასი მოთვლა — მოსაწეენია,
და აი ზოგი მაგალითები.
ერთხელ მან, სახლში დარჩა მარტო-რბ,
ჩაიცვა თურმე მღვდლის ანაფორა
და დამხრწვალ კატას აუგო წესი.
სიბრეყვე იყო უკიდურესი.
არ იყო მაშინ ის კალონია
მცირე-წლოვანი დამნაშავეთა,
რომელმაც ბევრსა გადაუკეთა
ცუდი ზნეობა (გამიგონია),
თორემ იქ ჩემი ოდიშელის
თავს ამოჭეოფდა, შეჭეელებია.

28

ერთხელ ჩაეცვა მოლოზნის კაბა,
და იცით — თუ სად ამოჭეო თავი?
ვინ დამიჯერებს ამასა აბა,

თუმც მართალია ჩემი ამბავი?!
რომ იყო იგი, რომ შეიზარა
და საქალებო სკოლაში წენარა
დაჭეო სახთი, კი არა ერთი,
მართალი არის, რომ ჰხედავს ღმერთი.
თუ არა გჯერა ეს ჩემი ფიცი,
მე შემოძლია, ჩემო მკითხველო,
მოწმეებიცა დავასახელო.
(ას, მოწმეები... მეც კარგად ვიცი:
სიმართლეს ისე სჭრის მათი ბაგე,
რომ სწორი საქმე გუშინ წავაგე.)

29

ქალაქის შუა, ბულვარის გვერდით,
არის დედათა სასწავლებელი;
მის ბაღია ჭევაის მწვანე სავერდით,
უვაილს დასცქერის შენობა ძველი.
იქ შეურილია გოგუცანები,
ღამაზ-ღამაზი, ლერწმის-ტანები.
სასწავლებელი, მათი გალია,

უცხო ზირისთვის მიუვანდია.
ზოგჯერ გოგონა, ნაწი რამ ტრედი,
მის ფანჯარიდან იხედებოდა,
და მის შვენებს გარს ერტყმებოდა
მაშინ იმ ფანჯრის ოთხი-კუთხედი.
სურათი იყო ისე ცოცხალი,
რომ გაძვლელს მასე ჭრჩებოდა თვალი.

30

ზატყვემული დიდად მარინე
იყო ამ სკოლის ზედამხედველი.
ღმერთო მბაღლო, შენ განმარინე
მე წეენა მისი მოუსურველი;
წეენა კი არა, მე მინდა ვაქო
იმისი ღვაწლი სამოქალაქო,
მინდა გამოსთქვას კალამმა ჩემმა
სიუვარული და ზატყვისცემა,
მის-მიერ მართლა დანამსახური;
სკოლას შვენიურად ჭმართავდა იგი,
მას ვერ ჭწვდებოდა მსდელი ინტრიგი,

ჩვეულებრივი მტრობა და შური,
ჩვეულებრივი ჩვენში მეტადრე, —
მე ეს ვიგრძენი ძალიან ადრე.

31

მზე მხიარული ახალგაზდობის
მის დღესა უკვე ჩასვენებოდა,
მაგრამ საამო ჩამოღამობის
ნათელი კიდევ ეუინებოდა;
ის იუო კოხტა, ტანად ძალაღი,
და ვერ ჰმაღავდა ლამაზი თვალი,
მოუვარე ჩუმი მდუმარებისა,
ნაკვალევს წარსულ მწუსარებისა.
მაზე ამბობდენ, რომ... მაგრამ ვიზე
არა ამბობენ რამ სათაკილოს?
ზოგი ამაგებს სიტყვას, ან კილოს,
ზოგს ეჯავრება თვით სიუბაქიზე
აზრის და გრძნობის, და ეოველს წამსა
გაურევს ცოტად მეგობრულს შხამსა.

32

მისი რომანი არ იყო ჭორი,
მაგრამ წარსულში იგი ჭრჩებოდა;
ხელსე ჭკოცნიდა გუბერნატორი,
როცა კრებებში მას შეჭსვდებოდა;
ის დაჭრის მაინც, თუმცა დადაგული
წარსულ ღალატით მას ჭქონდა გული,
მოუვარული და ჰატოისანი.
მას აიჩრევდა სოკი მგოსანი
გმიწად ჰატარა თავის მოთხრობის,
თუ კი უნდოდა წარმოედგინა
ხასიათი რამ მტკიცე, ვით რკინა,
და ამ რკინის ქვეშ დულილი გრძნობის.
ახ, იმ მოთხრობის სტრიქონი მწველი
არ დაჭრებოდა წაუკითხველი.

33

მაგრამ დრო არჩენს გულისა წელულებს,
წელული მარინეს დაუშოშმინდა,
ჭმრომობდა იგი და არა ფულებს
შეთვალთვალებდა მიზანი წმინდა.

ჰოი, სიტუაფეე ჩენი ცხოვრების,
ჰოი თქვენ, გუნდო გასათხოვრების,
ვინც რომ ისწავლეთ, ხალხში წასვლით,
და ჰმრომობთ იქა ტკბილის იმედით...

34

ცივსა ოთახში რვეული, თუ რა,
წინ გიდევთ სშირად გასასწორებლად.
უფოთლო შტოზე ჰწივის ბელურა
ერთის ნოტისა სამეორებლად;
წვიმიანს დღესა სევდით შესჩივის
ნაზი მონატრე სითბოდა-სსივის—
თქვენი სიცოცხლის მწველი ემბლემა.
მიიღეთ ჩემი თაუვანისცემა,
ჩიტუნებო სამშობლო მხარის.
თქვენ ტკბილს ალერსსა ხარო მოკლებული,
მაგრამ გადმერთებსო ჰოეტის გული,
მადლობის ცრემლი იმაში არის.
ვინ იცის, ეგებ, ეს სასუიდელო
უფრო ძვირია და სანატრელი.

35

მარამ როგორღაც შევცვალე ტონი,
ესტეტიური მაკლია ზომა.
კარგად არ მასსოვს ქორონიკონი,
როცა მარინემ დაიწყო შრომა.
მარინე ჰზრდიდა ქალიშვილებსა,
სხვაფერივ მის გული სულ იყო ცივი,
დაჰტრიალებდა, როგორც არწივი,
ან როგორც კრუსი თვის წიწილებსა,
მხოლოდ სკოლა და მის დიდი ზღუდე
არ ვიცი—რომლის იქნება ბუდე.

36

თუ ჰთხოვდა რასმე, ან შესჩიოდა
იმას გოგონა, ვინმე ობოლი,
მის ტუჩებიდან თითქო სცვიოდა,
როგორც უვაჟილსა მისი ფოთოლი,
სიტყვა ძვირფასი ეურადღებისა.
მოგონებითა იმ დღეებისა,
რაც მასთან იყო გატარებული,

სავსე დაწება ბევრისა გული.
ბევრი წაიღებს უთუოდ თანა
ზატარა ნაწილს მისი არსების;
ბუქი ზნეობრივ მისი თვისების
წამოინთება ალბად ეველგანა,
სადაც კი ბედი მისი ჩიტუნებს
იღიბლის ფურცლებს გადაუბრუნებს.

37

ვერ ვინ იტყოდა, სასწავლებელი
მიშვებული და მოუვლელია,
მხოლოდ შემთხვევამ შეუწყო სელი,
თუ იქ შემოდვრა ოდიშელია.
სკოლისა კარი ან დასშულ იყო,
ან იქ მეკარედ იდგა გულიკო
და არ უშვებდა არვის ბებერი
იქ ატუშული, როგორც ცერბერი.
ერთხელ მარინემ, არ ვიცი კი—რად,
დაქრისტინასი მოუვანა ჰბრძანა.
სკოლაში საქმე ცოტაა განა,

მას დედაკაცი სჭირია ხშირად.
ამ შემთხვევაში სსვა აბა ვინა-
ვინ მოვიდოდა, თუ არ ქრისტინა?

38

ბიჭი? რას ბრძანებთ, როგორ იქნება,
ეშმაკი არის უკელა და ფლიდი.
ქალი ნაცნობი?—ეს შეიძლება,
თუძე აქაც უნდა სიფრთხილე დიდი.
ისეთი არის ჩვენი ცხოვრება,
რომ ყოველ კაბას ჩუმად აჯდება,
ვით მტვერი რაჟე განაფხულისა,
ბაყილა ნაწი სიუვარულისა.
და ეს ბაყილა თუ ჩაერთა
ჩემი მარინეს ტურფა გოგონებს...
ღმერთო, ჭყარყიდე იმ ვარდის კონებს,
ბაყილა იგი—მათი მტერია.
არა, ქრისტინა და მხოლოდ იგი.
შიში ითხოვდა ამას და რიგი.

39

გული ჭელავდა, ჰკრთოდა კამარა,
ჭაერში იდგა ვარდისა სუნი,
სამსიარულოდ მაისს კი არა,
ჩვენში იანვარს არა აქვს წუნი.
რომ დაინახა შალვამ გულიკო...
ას, ჯანაბაში დაკარგულიყო
მოულოდნელი მისი კალათი.
მან დაუბადა ძალის-ძალათი
შალვასაც ფიქრი მოულოდნელი.
ისიც უნდა ვსთქვათ: ბევრსა მგონია
თვის ბავშობაში არცკი ქქონია
საკვები მცირე—ჭური და ეველი.
და იმ კალათში, თუმცა ოდნად სჩანდა,
შალვას რადარა არ მოეღანდა.

40

— „აჰა, ქრისტინას მოსაკითხავი!“
სთქვა მან და გული ვერ დაიმშვიდა;

მას მოელანდა ბაღი, ქლიავი,
ეურძენი, ლეღვი (სულ მაისში და!),
ნაზი ჩირი ჭ რბილი ჩურჩხელა.
ამ სმელსა ხილსა ინატრის ეგელა
ცოვსა სამთარში, ბუსრისა წინა,
წითელი ღვინოც თუ არის შინა.
ჩუმად ამსადებს იმას ბებია,
შემოდგომა რომ კარებსედ ჭდგება;
რუსებს ჭგონიათ—ბაღში იზრდება
ღ კიტრისავით მოსაკრებია.
რუსებისთვისა ბეჭდი რამ არი
ჩვენს ცხოვრებაში გაუკებარი.

41

თუძცა მე შალვას ვექომაგები,
მაგრამ აქ შველა არ შემოდლიან;
ცდებიან მისი ამხანაგები,
თუ გონიერად იმასა ჭთვლიან.
როგორ? ნაზონი იცის, მგონია,

ნიუტონზედაც გაუგონია,
 ღ მისთვის კმარა ერთი ჩურჩხელა,
დავიწეებასა რომ მისცეს უველა?!
ვაი, სირცხვილო! მისი წინაპრებს,
როგორც იმასდა თვითონვე შალვა,
მტრისა რასმების არ ჰქონდათ კრძალვა
 ღ სანატრელსა სახელის ღამძრებს
ანთებდენ აქ-იქ, წაწსულის ბნელში,
გულში ღხენითა ღ სმლითა სელში;

42

მათი შვილი კი... იქცა ჰირო,
რომ დაინასა იმან გულიყო,
გადაიარა სწრაფად ჯებირო,
ბადის ირგვლივ რომ შემორტეპულ იყო,
 ღ მოქანცული, ვით ცხენი დოღში,
შეჰვარდა იგი ქრისტინას ქოხში.
ღვთის შემწეობით თვითონ ქრისტინა
სწორედ ამ დროსა არ იყო შინა.

ჩაიცვება სწრაფად მოლოვნის კაბა,
შავი რბაცა, თავშალი თუ რა,
სიჩქარით თავზე წამოიბურა,
მიწვა ლოგინზე და გაინაბა.
აგრე შემთხვევამ შეუწყო ხელი
და სად აღმოჩნდა ის სამაგელი.

43

როცა გაიგო შალვამ მისანი
გულიკოს მოსვლის, მისგანვე თქმული,
როცა გაიგო, რომ მოლონანი
არის სკოლაში დაბარებული,
შეჰკრთა უეცრად, დაიწყო ღელვა,
მერე, თითქო რამ ასრმა უელვა,
იგი კვნესითა გაჰსდა თანახმა,
რა რომ კალათმა, ჩუმად ნანახმა,
მისი შეცდომაც აღმოაჩინა.
გამოჰყვა იგი გულიკოს ნელა.
სადამო გადის, ქუჩებში ბნელა.

გოხტა ქუთაისს არ აქვს დღემდინა
არც კარგი ქუჩა, არც მისთვის ფული,
არც განათება ელექტრონული.

44

შეეძლო შალვას, რაღა თქმა უნდა,
სულ მოეგლიჯა თავიდან შალი,
და შიში რაძე თუ დაუბრუნდა,
ან თუ აენტო ჭმუნვისა ალი,
პირდაპირ ეთქვა, თუ იყო ვინა,
და კვლავ სიცლით გამოერბინა,
ქალაქის ქუჩა, სიდი და დელე,
და გაეკვირვა ქუჩის მოსელე.
მაგრამ სუსტია ერძისა რეფლექსი,
ვით პანიფესტი უტანტო მეფის,
დროთა სუძრობით სელდანაკრეფის,
ან ვით ჰოეტის პირველი ლექსი:
იმას გაუღენა არა აქვს მეტი
და თვითვე ჰრჩება გაღაუქმებული.

45

გოგუცანებო! უცხო შვენებით,
დასატყვებლად ჩვენი გულისა,
რომ ჭსაბურებით, რომ იფურჩქნებით,
როგორც უვაილი გაზაფხულისა,
მითხარით თქვენა, იუბოთ წრფელი,
რომ ავსსნა კარგად ეს საქციელი
ჩემი გმირისა, გიჟ-მაჟის ფრიად:
წერილი ხომ არ მიგიწერიათ?!
წერილი მცირე, წიგნი ჰატარა,
მერცხალი რომ აქს ზედ დასატული,
კოცნა ათასი, ნული და ნული
ათამდე მაინც, თუ მეტი არა,—
მითხარით სწორე და აისსნება
ჩემი გიჟ-მაჟის ქცევა და სნება.

46

მოახლოვება სასურველ წამის
მწველი არის და იმავე დროს ტკბილი.

გამომადგება საბუთად ამის
ქმარვილი, ახლად ჯვარ-დაწერილი:
გული უღელავს და ღელვით იმით
უახლოვდება, ნეტარის ღიმით,
იგი კარს, სადაც ელის სიამე
(მე სახეში მაქ პირველი ღამე).
საშიშარი და საამური
ბაღში შეხარვა, ლოდინი მანდა,
თუ სატრფოს ცოტად დაუგვიანდა
და შენ კი ღსენა მაინც გწეურობ;
შენ უცდი მაინც, შენ მაინც ელი,
თუც რა არ არის მოსალოდნელი?

47

ვაი თუ სატრფო სულ არ მოვიდეს,
ან შეუძალონ როგორმე ხელი,
შენა ჭცახცახებ, შეჭეულებ რიდეს,
დანიშნულს ნიშანს იმისგან ელი.
ვაი თუ ისე გაუბედურდი,

შეგნიშნა ვინმემ, ეგონო ქურდი,
ანუ ძაღლებმა ასტეხონ ეეუა,
და დაგიჟეონ გვერდი და კეუა.
ვინ იცის, ეგებ იმ ჩირგვიდანა,
სიო რომ არსევს გაუგებარნი,
იქნება თოფსა გიმიზნებს ქმარი,
ან გეპარება—მზადა აქვს დანა...
სულ ეს ღელვას მწველი და ძვირი,
ათას-ფერი და ათას-ნაირი.

48

მაგრამ სულ ესა მღელვარებითა.
მოლოდინი, თუ შიში და კრძალვა,
სულ მცირე იყო შედარებითა
იმასთან, რასაც რომ ჭკრმნობდა შალვა;
მას აერია ესლა-კი გონი:
სკოლა, მის სდუდე, მისი ბაღკონი
და დაფრქვეული იმაზე ღამე
მიდამო გაჭნდა ზღაპრული რამე.

თითქო აქ ოქროს იყო სასახლე,
მსეთუნახავის სანატრი ბინა;
ხალიჩა ბლომად შიგნით ეფინა,
და ათ-ათორმეტი ტურფა მოასლე
დასრიალებდენ ნაზად და ნელა,
უკელა ღამაში, ნარნარი უკელა.

49

აწა, თითქო აქ იყო სამოთხე,
სადაც ჭცხოვრობდენ ადამ და ევა,
სადაც დაჰლიეს მათ საამო დღე
და ხელმოკრედ ვერავინ ჭშევა;
მას მხოლოდ ჭნატრობს ადამიანი
უბედური და შავიდღიანი.
წარმოიდგინეთ, თვითონ გულიკო,
კართან რომ უკვე ატუსულ იყო,
ამ სამოთხისა დარაჯი ძვირი,
სწორედ ანგელოზს ედარებოდა,
ცეცხლის ხმალი რომ ხელში სჭეროდა

და არ ჰქონოდა წითელი ცხვირი.
 სოკჯერ გონებას არ ეცდილება
 შეუძლებელი შთაბეჭდილება.

50

ხალხს გაეღვიბა სწავლის ხალისი,
 იგი მოჰკრთის და მოსაბურებს,
 თუმც მლივს აგროვებს მამასახლისი
 სკოლებისთვისა თითო შაურებს;
 სახლი ჰატარა, გვერდ-მოქცეული,
 სადაც ჭერიდან ჩამორხეული
 ხშირად წურ-წურით ჩამოდის ღვარი,
 არის სკოლისა თავ-შესაფარი;
 დაჩაგრულ ერის ჰატარა შვილებს
 არა აქვთ წიგნი, არა აქვთ შეშა,
 ხელებს იღებენ იღლიის ქვეშა,
 ან უბერავენ გაუინულ ფრჩხილებს,
 აგრე სწავლობენ... გოგებაშვილო,
 იეზუ დღე-მუდამ უკმაყოფილო.

51

სურათი ესე, ჩვენში ცნობილი,
მარინეს კი არ შეეფერება,
მის სკოლა იყო გამოწუობილი,
თუმცა ეველგან სჩანდა ზომიერება;
არ ეტუობოდა მას სიღარიბე;
მარმარილოს ბრწყინავდა კიბე.
შალვა ავიდა, ვით სომნამბული,
და მოიბრუნა ცოტათი სული,
როცა მარინემ მიუაღერსა:
„დაო ქრისტინა, გენაცვალეო,
დაჭრიი ამადამ, დამავალეო!“,
მან ამ „ქრისტინას,“ სახეს და ფერსა,
საქმეებისა ბევრისა გამო,
თვალი ვერ მოჰკრა მთელი საღამო.

52

— „მიჭხედე ქალებს, ნუ დაჭკვიანდი;
მითხარ, თუ ვინმე არ გაგიგონებს...“

აჰ, რომ ჰცოდნოდა, რა კონტრაბანდი
მან შეუგზავნა თავის გოგონებს!
შალვაც მიჰბრუნდა (ჰაი თავსედო!),
წინ კორიდორი იმასა ედო
გრძელი და ვიწრო, ვით სოფლის შუკა;
კედელზე ერთგან ეკიდა რუკა
ისპანიისა;—ამ ქვეუნი კიდე,
ჩვენსას რომ წაჰკავს მთა-და-ჭალებით,
განთქმული არის ტურთა ქალებით
(და მოჭიდავე სარებით კიდე);
იქ, სადაც რომა მიჰრბის და ჰევირის
ტაღლა ფერმკრთალი გვაბლკვივირის...

53

მაგრამ რასა ვწერ, რას მიუვადები?
რა ისპანია მოვიმიზეზე?..
როგორც ტბის ჰირად ზოგჯერ კედები,
წამოიშალნენ, წამოხტნენ ზეზე
ჰერანგამარა გოგუცანები.

მე არ მინახავს იმისთანები.

მე არ მინახავს, თუმც მოვიარე
უცხო ქვეყნების სსვა და სსვა მხარე,
რამე სიტურფე, მათ დასადარი.

— „დაო ქრისტინა?“ — „შენა ხარ განა?“,

— „როგორ მოხვედი?“ — „ვინ მოგიყვანა? —

მისცეს მას კითხვა სსვა და სსვა გვარი.

ჩემი გიჟმაჟი იდგა და გული
უცემდა, შიშით ათროლოებული.

54

აჟ იყო ბოლოს... აი ის ბინა,
ის კუთხე ტურფა გოგუცანების,
რომელმაც აღრე მას აგრძნობინა
ზირველი ალი სააშო ვნების,
აზრისთვის სოგჯერ გაუგებელი.
როცა მოჰქროლავს ძატარებელი,
აი ესენი მაში ჰკრთებიან,
ფანჯრებიდანა ისეღებიან;

მათი სიცელი, სტომა, წუწუნი
გარე სხივებში იფრქვევა ნელა,
და მოჭფრინავენ, როგორც ჰეპელა,
მოაქვთ ფრთებითა მინდვრების სუნი,
რომ, ქუთაისო, შეგმატონ შენა
ღიმი და სიტკბო, სხივი და ღსენა.

55

აი ესენი დამწვრივებულად
დადიან ზოგჯერ, ამკობენ ქუჩებს,
შუქი მათ დაჭკროთისთ აღტაცებულად,
როგორც ღიმილი ვარდისა ტუჩებს;
ტურფა გოგონებს, ნორჩისა ვენერებს,
თვალსა ნატვრით ვინ არ მიაჩერებს,
როცა იმათი კოსტა ბოტინებს
ბადის ბაღასი ხელს უწოტინებს?
ან მაშინ, როცა აფიშის წინა,
სათეატრო რამ თუ ეგულებათ,
შეჭკრაძენ თავებს თაიგულებად,

თმის სუჭუჭების შესებადინა,
და აფიშის წინ ისე ჰქნდებოან,
თითქო სარკეში იხედებოან.

56

და ,აი, ესლა აქ იყო უველა,
ეს საამური გოგუცანები:
დარბო, მარო, მაიკო, ზელა
და გაიანე (შავგრემანები);
ელენე, ნინო, თამარი ორი...
სიტურფე წმიდა, შვენება ძორი—
ქაში დაჰდგება ოდესმე განა,
რომ არ აგვენთოს ამ სასკელთანა?!

აქ იყო კიდე ლამაზი ესმა,
აფსაწეთიდან გადმოფრენილი;
ფეფო, გურიის ნაზი უვაჟილი,
რომლის თვალების უცხო ნაკვესმა
ერთს დროს მეც ღხენით ამინთო გული,
მისგან, ვაიძე, დავიწყებული.

57

აქ იუო კიდე ნარნარი მერი,
დღეს დედოფალი დიდი ბალების,
რომლის სიტურფეს ხშირად შევცქერი,
მსხვერპლი საწვალი მუნჯი წვალების.
აქვე ჰბრწეინავდენ ქეთო და ვერა;
უკანასკნელი სრულებით ქერა,
მაგრამ ეველა კი—ტურუა, ლამაზი.
მათი შუბლისა ძვირფასი ხაზი,
ქართველ შვენების გამომხატველი,
არც ერთს სასესე არ იუო მრუდე.
ფანჯრიდან სჩანდა სკოლისა ზღუდე,
მიუდგომი და გადაუვლელი;
ბაღში სის ტოტი ეშხითა ჭოროთოდა
და ფანჯარაში იჭეიტებოდა.

58

აქ იუო კიდე... კიდე თამარი,

რიცხვით მესამე—წარმოიდგინეთ,
შუქი ჰატარა, მაგრამ მკრთომარი
იმ მზის, რომელიც ჭბრწეინავდა წინეთ.
რა სასეღია, რა რიგ უფასო!

სიცოცხლით ელავს ეოველი ასო:
„თან“ ჰკრთის, როგორც გულისა თქმანი
და ტუჩზე ისე ჰთამაშობს „მანი“,
თითქო გოცნაა, გოცნით შობილი;
მერე „რე“ მოდის, „რე“ თავმოძვონე,
და გულში რაღაც იფრქვევა ღონე,
სჩანს, დროთა დენით ვერ-დამსობილი.
ვეტრფი ამ სასელს, იმედის სმასა,
და ეველას, ვინც კი ატარებს მასა.

59

როდესაც შალვა შემოიპარა
სწორედ ჰწვებოდენ მაშინ იგინი,
და ესლა ეველა ჰერანგ-ამარა,
ვით საოცნებო რამე გვირგვინი,

შაღვასა ირგვლივ შემოედო,
თითქო უნდათო მისი გაცნობა.
ერთი მას ჰკითხავს: „ვინა ხარ შენო?“
მეორე: „მოდო, არ მოიწყენო!“
— „რა გვარი ხარო?“ ჰკითხავს მესამე.
პირველად შაღვა დაიბნა სრულად
და უპასუხა ენა-დაბმულად:
— „მოლოხანი ვარ, თქვენი კვნესა-მე!“
და შაღში უფრო ჩაჰმაღა პირი:
უჩანდა მხოლოდ ეშმაკი ცხვირი.

60

— „რა არის ესა, გაძაგებინა,
მოგიხვევია რაღაც შავიო?!
შენ ხომ არა გაქვს, დო ქრისტინა,
პერიკლესავით დიდი თავიო?“,
ჩაიჭიკჭიკა ცელქი დარომა.
შაღვამ კი მოხდა. არ მოანდომა
და ჰკითხა თავის მოკატუნებით:

— „ვინ ჰერეკლეს, რას მეუნებოთ?“,

— „როგორ? ჰერეკლე — დიდი, ცნობილი
ძველსა ათენში — ჰესნიდა დარეკო:

იქ იმისთანა კაცი არ იყო

ნიჭიერი და კეთილშობილი,

ქვეყნის საქმეებს იგი ჰმართავდა

და ასპაზია საუფარლად ჰქვავდა.„

61

— „გაჩუქდი, კმარა! წამოჰსტა მარო,

ისტორიაში მიიღო სუთი,

ესლა იძახის — სწავლული ვარო;

თუმცა კი ისე არ გადის წუთი,

რამე შეცდომა არ ჩაიდინოს.“

ეს შეტაკება ეამა ნინოს:

— „მეც ასე მახსოვს, სადღაც ეწერა,

რომ ასპაზია, ტურუბა ჰეტერა,

სატრფო იუოო აღკებიადის“.

— „არა, ჰერეკლის!“ გაჰწერა დარეკო.

— „აღკებიადი გიჟმაჟი იჲო,
ქალებს დასდევდა მამინ ფრიად ის,
და რა თქმა უნდა—იცოდა ფასი
განსაკუთრებით ასპაზიასი“.

62

აქ გაწიწმად დაწო ძალიან:
— „გაზუდით ერთი, ნუ იღებთ ხმასა:
ეხლა ეკენი მე მასწავლიან
ვის როდის ჰქვად ლამაზი ხასა?!“
შაღვამ ლოყასე მოისვა ფრჩხილი:
— „ქა, ეს რა მესმის? ჩემი სიკვდილი!“,
მაგრამ ამითი არ შეჰწედა დავა,
მაიკომ თავი ვერ შეიკავა,
იმასა მოჰქვენენ ფეჟო და ქეთო;
მაგრამ ამ დროსა გაიღო კარნი
და შემოისმა ბრძანება წუნარნი:
— „რა ამბავია? დაიძინეთო!“,

მარინეს ხმაჲ შეჴწევიტა დაჲ
და ტურუბა გუნდიც გაანიაჲ.

63

შემოჴტრიალდა ამ ხმაზე ეველა
და ლოგინებსა ეცნენ სიჩქარით,
თითქო ზეჲელას მისდევს ზეჲელა
ხეების ჩრდილში ფრთისა ფარფარით.
აგრე გადაშლილ კამარის ზირად
თეთრი ღრუბლები მიჴკრთიან სშირად
და გამჴვირული მათი სინაზე
მიჴრბის და ჴდნება მოღუორჯო ცაზე.
შალვა დარეკოს არ ჴმორდებოდა,
იძან მიიბურო, მან მიიხიდა,
როცა მის თუალი ნაკვერჩხლებს ჴეროდა
და მისი გული არ მჴვიდდებოდა.
ზოგსა სიბრახით სასე უხდება,
ზოგსა სიბრახე უფრო უხდება.

64

დაროს კი ჭქონდა ესეთი სახე,
რომ ეველახუერი მოუხდებოდა,
ტანადი იყო, ვით ალვისა ხე,
და სახით ვარდსა შეედრებოდა.
თუთხმეტის წლისა არ იყო ჯერე,
მაგრამ, მკითხველო, მე დამიჯერე,
საქართველოში თუთხმეტი წელი
ხანია უკვე ტკბილი და მწველი.
თუ ვითარდება მკერდი და გავა
და მომხიბლაჲდა არის ლამაზი
გადაღუნული იმათი საზი—,
აქ დამნაძავე სულ არის ჭავა
და მზე, რომელიც სწვამს ტყედაველებს
და აღტაცებით გულს აცხოველებს.

65

კი არ იფიქროთ, რომ გონებრივი

არ ჰქონდა იმას განვითარება;
დაურთეთ ამას თვალების სწივი
და მიხვრბა—მოხვრის დანარჩენარება:
ისე ლამაზად თვალის დაშვება,
წარბის შესრბა ან შეთამაშება,
ველარ შექმლო, მგონია, ვერვის,
სჩანდა სიცოცხლე უოველი ნერვის.
გოგონას უკვე გაეგებოდა,
რბ ძალაც ჰქონდა მის კაბის ფორმას,
ლამაზს ლოყასე ჰაწაწა ორმოს,
თითქო ამოთხრილს სავანგებოდა,
რბ კოცნის დროსა ტრფიალის სული
იქ უოფილ-იუო ჩასვენებული.

66

ის იღბა ხშირად საათი მთელი
სკოლისა ბაღში, ხეების ქვევით,
მის გაშლილს წიგნსე ჰკრთოდა ნათელი,
ვერ-დაჭერილი ფოთლების რხევით,

თითქო ის განგებ ეფინებოდა,
განგებ სხივებით ეუბნებოდა—
„დაუკვირდიო! “და წკარზე ნელა
ელაგდა ფიქრის ციცინათელა.
ასე იძლება ჩვენი გონება
და ოთხ-კუთხედი სტრიქონის წენარა,
ვით საოცნებო რაჟი ფანჯარა,
სულ შიიწევა, სულ ჭფარითოვდება,
გაჭურვებ მერე და იქიდანა
შემოჰკეთრის ხშირად ცა-და-ქვეყანა.

67

შაღვა თანდათან მიუახლოვდა,
რომ მის ლოგინზე ჩამომჯდარ-იყო.
სადაც შიში და სიაჟი ჭთოვდა,—
მაგრამ უეცრად შეჭნტა დარეკო:
— „არ, არ დაჯდეო, დაო ქრისტინა!“
და ბალიშიდან გამოაძვრინა
ჰორტრეტი ერთი მესხიშვილისა.

გადაღებული დაჯდომილ ისა,
მის ბაირონულ შეველურითა,
ლამაზი იყო შესასედავად.
დარომ დასძინა გაუბედავად
და სიკეკლუცით მისებურითა:
— „აი ეს... აქ რომ ახატიაო..
ეს აწის ჩვენი სიმწატიაო.“

68

საამური (მას ჰგონობდა შალვა)
სიტუვა ქალისა თავისუფალი,
როცა მის წარსულს არ უნდა მალვა
და უღრუბლოა თვით მომავალი,
როცა ლამაზი არ ჭფიქრობს მასე,
რომ მოგაწონოს თვის სილამაზე,
ან გამოგტაცოს ქება მცირედ
ან გაკვირვება უნებლიეთი.
ასეთი იყო სწორედ მაშინა
ჩემი დარეკო მოსანატრელი.

ლოგინზე იჯდა უკანასკნელი,
წინ იატაკზე—უაღბი ქრისტინა.
ეველას ეძინა, შიში არ იყო,
და ჭჭიკჭიკებდა ჩემი დარეკო:

69

— „მე ძლიერ მიუვარს, დამო. თეატრი.
მაგრამ, იცოდე, ჩვენი კი არა;
არაფერია იქ მოსანატრი;
გუშინ ვიუხვით და ჩაიარა
ისე სამაგლად წარმოდგენამა,
რომ წამი ორი ჭხურინავდა მამა.
დედამ ჭკრა ხელი: „გაიდვიძეო,
გამოდის ვასო აბაშიძეო!“
ას, ვასო მართლაც სანატრულია:
მის მიხვრა-მოსვრა, დაღმეჭა სახის
სიამეს ჭბადავს, სიცოცხლე ემასის
და ხან კი ცრემლსაც, საკვირველია.

მას მიეგება ტაშით ჰარტერი
და წარმოდგენას ეცვალა ფერი.,

70

წამი ეგონა მოხერხებული
და ჩემმა ძალვამ მით ისარგებლა:
— „თუნდაც რომ მტანჯონ მე ბედიკრული,
ზედ დამატესონ თორმეტი წკება,
მანც დამრჩება სურვილი ერთი,
რომ მოიქმედდეს სასწაულს ღმერთი,
თავის კურთხევას ჩამომაფრქვევდეს
და მე... მე ვაჟად გადამაქცევდეს“.
— „რაო?! განცვიფრდა უცებ ღარია,
მერე დაიწყო იმან ფსუკუნი:
„შენ დაგჭირდება ღოცვა უკუნი,
უკუნი ღოცვა მაწეინარია“.
სთქვა და ბაღიმში სიცილით მერე
ჩაამხო სახის სივარდისფერე.

71

მაგრამ შალვა კი მით არ ღაიბნა,
მისვედრილობა მას ჰქონდა სწრაფი,
არ იღუნება იმგვარად იუნა,
ახლად ტოტიდან ჩამონაკაფი.
მის თავსედური სიძამაცემა
კვლავ მოახერხა სიტუების გაცემა,
მაში ოცნების მორცხვი ბრწყინება
და ტკბილად ნერვის გაღიზინება.
მეცა, მგონია, მიუუახლოვდი
იმ წერტილს, როცა გული მკითხველის
სასენსაციო სურათებს ელის;
აქამდე სძენას მე იმას ვთხოვდი,
ესლა კი იგი მე შემომცქერის,
მსხვერპლი საამოდ გულისა მკერის.

72

მაგრამ, მკითხველო, მე მხოლოდ გცდიდი

თუძე ვარ მონატრე შენი ლხენისა;
მე ეველგან მიუვარს სიწმინდე დიდი
და სიფაქისე წარმოდგენისა;
მე ჯერ კიდე ვარ იდეალისტი,
ჩემი ლექსების ნაწი გვირისტი
ისე არადროს არ გაირღვევა,
რომ სულ შიშველად გამოჩნდეს ევა.
მის მაგალითი ჩემთვისა კმარა:
მისთვის კი არა, რომა ჭრცხვენოდა,
მხოლოდ იმისთვის, რომა ჭმვენოდა,
ლეღვის ფოთოლი მან მიიფარა.
და ჩემი მუსაც ეშმაკობს... მხოლოდ
არაფერს იტყვის უიმფოთლოდ.

73

მეცა ვეცდები, ამ ლექსის წეობა
იმ ფოთოლს ცოტად რომ დაჟანჯრო,
და სილამაზეს (რა გაეწეობა?)
იგი მსუბუქად გადაჟაფრო,

როგორც ღრუბელი კამარის ზევით,
როგორც ბურუსი, რომლისა ქვევით
ხშირად სანთლებით ჭბრწეინავს ქალაქი,
როგორც ჰირბადე, როგორც ლეჩაქი,
როგორც აწშია... როცა ჭზის ქალი
მადლა ბაღკონსე ჩაფიქრებული,
ფეხი ფეხზე აქვს გადადებული,
რომ მოიტაცოს გამვლელის თვალი,
და აწშიის ქვეშ კოსტა და წმინდა
მოსჩანს ტუფლი და მადალი წინდა.

74

ეს შედარება, თქმული ამ წუთში,
არ არის მხატვი სურათის დიდის;
მაგრამ ის წინდა, ზაწაწა ეუთში,
ტურფა და ძვირი, რომელსაც ჭეიდის
ბულვარის ახლო მოძა-ურია,
დამერწმუნეთ, რომ საამურია.
მე დამავიწყდა იმისი ფასი,

მაგრამ რბილია, როგორც ატლასი,
მისი ნაქსოვი მოვარდისფერო
(ეს ფერი იყო იმ დროსა მოდა);
იგი დარბოვს ისე ჭმუენოდ,
რომ მე ხელს ვიღებ, მე ვერ ავწერო.
არც არაფერსა დაჰკარგავს მითი
მის სიგოხტავე ქანდ კებითი.

75

რომ მარინესი არ მქონდეს რიდი
და ქუთათური გოგონებისა,
მე იმ ფეხის წინ ქუდს მოვიხდიდი
ნიშნად ჩემივე დამონებისა:
არ ვარ მნახველი სიტუაციის მეტის.
მოთაუვანეო კორდებალეტის,
ვინცა სახე, ათასჯერ ალბად,
ფეხს, გასწოლილსა თავისუფალ ზად,
სიამოვნებით დაუღმეჭია,
ვინც მას შეჭყურებთ ჩუმის შეფრქვევით

და მის ტრიკოზე მიჰყვებით ზევით,
როგორც სანთელზე თიბათვის ჭია,—
თქვენ რომ გენახათ ეს წამი ძვირი,
აგვესებოდათ ნერწყვითა ჰირი:

76

— „ეს გამხადეო!“ და გაუშვირს
ტურფა გაგონამ ლამაზი ფენი.
შალვა აინთო: „არა ვიცო...
როგორ გაგხადო... დაძვრეს მესი“...
საქმეს კი მაინც არ შეუშინდა;
გრძელი ყოფილა თურმე ის წინდა,
მუხლები ზევით ჰქონია უური,
და შალვამ იწყო ახლოს ფათური.
მაგრამ დარეკომ ვერ მოითმინა:
— „რას შვრები, რა ვქნა?! სად მოგაქვს ხელი?!“
და აიწია ჰერანგი გრძელი:
— „აი, აქ არის, დაო ქრისტინა!“...

მაგრამ „ქრისტინა“, ის ბედიკრული,
უკვე ძირს ეგდო თავბრუ-დასხმული.

77

შაღვა წაიქცა. მას ნიადაგი
თითქო უეცრად გამოეცალა,
ძალა რაღაცა, გულისა მდაგი,
ძალა უცნობი, დიადი ძალა,
დაჭხვდა უეცრად: — „შოროს! განმეორდე!“ —
რა რომ შეიწხა იმის წინ რიდე,
რომელიც მაშინ თუნად ეძოხს
რამ საიდუმლოს საგდემოსა.
დაჭრის ისევე გაუგებარი
ცხოვრების ტკბილი მშვენიერება.
ეს იყო მისთვის ბედნიერება,
მაში სიახე ჩემთვისაც არი:
ამით დაჭრება ჯერ კიდევ, მკონი,
საინტერესო ჩემი სტრუქონი.

78

რა არის მეზე, როცა ცხოვრებას
და ნეტარებას ეხდება ფარდა?
რა გაიტაცებს კაცის გონებას
ხელახლად ისე (სიკვდილის გარდა)?
სულ იცო, სულ სცან, სულ გაიარე
ეს საოცნებო ღმერთისა მხარე,
და გრძნობის ბაღში კვლავ მოსაწვევტი
არა რა ჭეუვალის, სევდისა მეტი,
თითქო ქვეყანაც ცარიელია...
ნეტა მას, ვინცა ღიძის აწევით
თავბრუდასსმული ემსობა ქვევით,
ვით ჩემი შალვა ოდიშელია;
უფრო ნეტა მას, ვინაც შეჭრჩება
სიბერემდინ ეს ძვირი თვისება.

79

განვაცრმო კიდევ? არა აქვს გემო
აწ ჩემსა წკარსა უწინდელური;
გავიდა წუთი, მკითხველო ჩემო.

ის სანატრელი, ის საამუშო.
ახტა დარეკო ისე, ვით შველი,
რომელსაც თოფი მოელოდნელი,
ან მონადირის ნახვა აშინებს,
ეცა აქ სკამებს, იქით—ლოგინებს,
და დაიძალა კუნჭულის ბნელში.
მაგრამ მე იმას თან არ გაუყვები.
აქ სხვანაირი მინდა სიტყვები;
ქნარი ძვირფასი მიჭირავს ხელში
და ხმებსა ვეძებ—დავიჭებო უური:
მინდა აკკორდი მუსიკალური.

80

მაგრამ იქნება წავიბორძიკო,
მუსიკა დამრჩა მიუსწეველი,
ქართველიშვილი არ მშველის ნიკო,
არ მწუხლობს ია კარგარეთელი.
არის საგანი, არის მოვლენა,
სადაც სუსტია კაცისა ენა!

მის გადმოცემა, მწველი და მწელი,
არის მუსიკით შესაძლებელი.
მას ჭკვიან ლანდი, სმა იღუმალა,
წინასწარ-გრძნობა, სიზმარი, ბოდვა...
იგი გწვამს, როგორც წარსული ცოდვა,
მას ემონება სმენა და თვალი;
წამოვარდები გაუფითრებული:
გტეხს კეფის ქვემო, ჭფრიალებს გული...

81

თუ მდიდარი ხარ, ბლომად გაქვს ფული,
მაშინ ჰირველად უჯრას ეცემი,
რომ დაიმშვიდო მის ნახვით გული,
რისიც ხარ მუნჯი თაყვანის მცემი.
თუ ზოგჯერ ხარ — ალბი ფანჯარას
და ვარსკლოვანსა ცისა კამარას
გაჭეულებ, ჭლელავ, გენთება თვალი,
მერე ჭნელდება შიშისა ალი:
„არა, შენ ამბობ, მიდის სამყარო,

განონი ჰმეფობს დიადი მაში...“
და ქაღალდს ეძებ, რომ კარანდაში
მთრთოლვარე სელებით გადაატარო
და იმ ქაღალდზე გადაიყვანო
ზღვა ფიქრებისა უძირ უკანო.

82

მარინეს... განა შექმლო მილი,
განა შექმლო მას მოსვენება?
ის შემოიჭრა გულ-მიბნედილი,
თითქო მოსდევდა რამ მოჩვენება.
აქ გასაგვირი არა არის-რა.
თავდაპირველად იმან იკისრა
აღსრდა ქალების და ისე, რომა
მათი შვენების ქაღალდი კრთომა
დარჩენილ იყო სელ-უსლებელი.
ეს არის თავი მოთხოვნილება.
ამითი არის ტურება ქმნილება
უფრო ძვირი და მოსანატრელი.

პროგრამის მუსლი უბირველესი
წნეობა იყო, რიგი და წესი.

83

კარგად არ მახსოვს, ეს დაბეჭდილი
მგონი არ იყო იმ პროგრამაში;
მაგრამ ქალების სუძრობა ტკბილი,
მათი სტომა და მათი თამაში,
წიგნი, რვეული, საწერ-კალამი,
დიძით შესვედრა, ფეხით სალამი,
თვით ღაზარაკი, თვით სიარული,
სულ სავსე იყო, სულ გამსჭვალული
ამ უმთავრესი მოთხოვნილებით.
გარდა ამისა, პროგრამა ვრცელი
თითქმის რომ იყო მიუხვედელი
ათასნაირი გაკეთილებით;
იქ იყო ენა, ძნელი და რთული,
ეოველ ნაირი,—მხოლოდ ქართული...

84

ქართული ენა განდევნილია,
მას არ უშვებენ სკოლების შიგნით;
მის ნაბდის ქუდი დაგლეჯილია,
დადის საწყალი დასეულ წიგნით;
პაწაწა მუშტით იჭიჭენის თვალებს,
სადაცა ცრემლი სძირად ჭბრჭყვიალებს,
მაგრამ არავის არ ებრალება
ის თმა-სუჭუჭა, ის შავ-თვალება;
უდაბნოდ იქცა მისთვის ქვეყანა,
არა ჭეპვს შემწე, არა ჭეპვს სანდო.
ოჰ რუსთაველის ძვირფასო ლანდო,
არ აიხედო სამარადნა,
არ ჭნასო შენი სამშობლო კიდე,
თორემ მოჭკვდები მეორედ კიდე.

85

სსუაფრივ მარინეს სკოლის პროგრამა
უნაკლო იყო—მე ვუძღვნი ქებას:
იქ არ უძლიდა მუსიკის გამმა

ათასი ლოცვის გახეპირებას;
კვლავ თეორია სიტუაციების,
ლიტერატურა უცხო ერების,
მათემატიკა, ქარგვა და ქსოვა...
სიტუით. ვინც ცოდნა იქ მოიპოვა,
იმას გზაცა კი გაუკაფია
ჩვენს ცხოვრებაში სასიქადულო;
დავძინო კიდევ, რომ დავასრულო,
ისტორია და გეოგრაფია,
ცეკვა, და ხატვა, და სამღრთო რჯული...
სულ ეს იქ იყო მოთავსებული.

86

სულ ეს კარგია, საჭირო დიდად,
ცოდნის ნიმუში ჰატარ-ჰატარ.
მაგრამ თუ ვინმე (ვსთქვამთ მაგალითად)
ჩუმად ოთახში შემოიპარა
და (დავივიწყოთ ცოტა-ხანს შალვა)
საჭირო არის მისი დამალვა:

ერთგულებისა დასამტკიცებლად,
ანუ თავიდან ასაცილებლად
უთანხმოების, ხშირად ჭორისა?—
აქ ვერ გიშველის, რაც გინდ რომ ჭხსრიკო,
ზმნა და სხოლიო საგრამძატიკო,
ვერც თეორემა ზითაგორისა.
აქ ცოდნა უნდა სულ სხვანაირი,
რომ აიცდილო თავიდან ჭირი.

87

აქ უნდა, ნიშნად სიუვარულისა,
სუსტი ნერვი და ანჩხლი გუნება,
ზოგჯერ—ნამდვილად წასვლა გულისა,
ზოგჯერ კი—თავის მოკატუნება;
აქ უნდა ხშირად ცრემლისა ღვარი,
რომ წყალზე ჭიქით მიჭრბოდეს ქმარი
და ვერ შეჭნიშნოს ამ გვარის ქცევით
ვისილაც ფეხი... ლოგინის ქვევით.
ამ უმნიშვნელო ხერხის შედეგი

იქნება მხოლოდ ქმრისა ბოდში
და საძეჳრძისოდ—გრძალვა და შიში.
მაგრამ ეს ცოდნა გამოსადეგი
იმ ჰროგრამში არ ჰქედოდა
და შიშისაგან მარინე ჰტრთოდა.

88

რა შიში ჰნახა ჩემმა მარინემ,
რა რიგად იყო ათრთოლებული!
ჩვენ გადავსედოთ გოგონებს, შინემ
სევდასა ებრძვის იმისი გული.
უველას ეძინა და მათი ძილი
იყო წენარი და ბავშურად ტკბილი:
გამსლართულ იყო ჰირბლმა ერთი;
ესძას კოკობი უჩანდა მკერდი;
თამარსა ერთსა ღამაჴი ფეხი
დაღლილად ეგდო საბნისა ჴევიო,
ვით შტო ვარდისა ქარის შერსეკვით,
ან სხვაფრივ რბილად გადანატეხი.

ოჰ ტურუბა ვარდო, შენი მოწვევება
ვინ ბედნიერსა ერგება ნეტა?!

89

მაიკოს ტუჩი ისე გახსნოდა
და მოჰღეროდა იმგვარად უელი,
თითქო სიზმარში ელანდებოდა
დედისა კოცნა მოსანატრელი,
რადგანც სსვა კოცნის არ იცოდა-რა;
ფეფოსა ძირსა ჩამოეყარა
თავის ბაღიში, თავის საბანი,
და ჰქმენდა ტკბილად მსუბუქი ტანი.
ნაწი ქეთო და ნარნარი ჰელა,
როგორც—რაგითსრათ?—როგორც რომ
| ალვა. .

აფსუს, რომ ამ დროს წამოდგა ძალვა
და დრო არა მალეს ავწერო უკვალა.
ახ, თითუელი იმათთაგანი
მთელი ჰოემის იყო საგანი.

90

მარინემ ფრთხილად გამოიყვანა
შალვა— „მოდიო, დაო ქრისტინა.“
თავისთავს ნებას მისცემდა განა
ცოტა-სანს კიდევ არ მოეთმინა
და ქალებისა დაეფრთხო მილი?
თავის ოთახში ღონე-მისდელი,
მიშით და ბრწხით ათრთოლებული,
შეჩერდა იგი— ჭტკიოდა გული:
— „ვინა ხარ შენა?! აქ შემომხედე!“
მისი თვალები აცდენ სომასს
და აზირობდენ გამოსტომასს:
„უფალო! .. როგორ, როგორ გაჭბედე?“
ჭკითხა მან ჩემსა ზატარა გმიწსა
და უსუსურად დაეშვა მიწსა.

91

მაგრამ იქავე მიძალულ იყო

მგონი მოახლე, არ ვიცი კარგა;
იქვე გამოჩნდა უცემა გულიყო
(არ სატირელი, თუ დაიკარგა).
რომ დაინახეს ის წუწვი მელა,
მაშინ იმასა ემგერა უგელა
და მუჯღუგუნნი წამოჭკრეს თითო.
იუვირა მალვამ: „დამესენითო,
მე ვინ გგონივართ, სადაურიო?
მე გეუბნებით—არ მახლოთ ხელი,
ნუ გავიწუდებათ—მე ვარ ქართველი,
გვარიძვილობით ახსნაურიო.“
მაინც იმ გიქსა, არვის მოშიძეს,
უფრო ღამასად ჭთხლიძეს და ჭთხლიძეს.

92

საწყალი შავლა! იმან იტირა,
ჩამოარსია ცრემლისა ცვარი.
„რა გინდათ ჩემგან?—ბოლოს იუვირა—
სიტყვა უდუღდა ანჩხლი და ჩქარი:

„რას მერჩით, ღმერთო? რა დაგაშავე?
მე დაგიმტკიცებთ ეველას ესლავე,
რომ თვით მისეჲსი ჩემი წვალების
თქვენ ხარტ და ქცევა თქვენი ქალების“.
მარინემ შიშით ასწია თავი
და ჰკითხა: „როგორ?!“ — „დიად, ქალების;
ემშაკობისა, თუ ტრუიალების
მონატრე დიდი მე არ ვიყავი,
მანც მერწმუნე, რომ შიშიდია
იმათგან ბლომად წერილი ღია“.

93

თუ არ საბუთი, რა არის აბა
აი ეს?..“ და მან ჩაიყო სული
(რა აიწია სულ ზევით კაბა,
თვის ნაოჭებით გაურკვეველი),
და გაწკეპილი შარვალიდანა
ჯერ ამოიღო ჰატარა დანა
და მაგიდაზე დაადო იგი.

იმ მაგიდაზე ჰსუფევდა რიგი,
რასაც მე ვერც კი წარმოვიდგენდი:
სარკე, მსუბუქის რიდით მორთული,
ზუდრის კოლოფი, მისი ბუმბული,
თმის სახუჭუჭე, ფრჩხილის საწმენდი,
ქინძისთავი და წყობა ფლაკონის
სხვა და სხვა ფერი ოდეკოლონის.

94

დანისა მერე მან ამოიღო
ქაღალდი, რეჟულს ჩამოხეული,
ხელსასოციცა, სადაც რომ იყო
თხილი ათამდე გამოსვეული;
თხილი უეცრად ძირსა დასცვინდა
და გაიფანტა სად არა გინდა;
ზოგი შეჰგორდა სტოპით და რხევით
თვითონ მარინეს ლოგინის ქვევით,
სადაც ევარა ფოსთალი ძეგლი,
ბოტინი წვეილი, გრძელი წინდები

და (კრიტიკას არ შეეუშინდები)
ლამაზ-ლამაზი მუსლ-შესაკერელი;
კიდევ... (ჰა, მუსაჰ, შესცვალე კილო
და არ წამოგცდეს რამ სათაკილო).

95

შაღვამ განაგრძო თავისი შრომა:
— „ეს კაბა მიშლის... ვერ ავიკრიბე...
ნუ მოგერებათ ბრაზი და წერომა,
მაცალეთ ვნახო მეორე ჯიბე.“
ესლა იქიდან ამოაძვრინა
უკვე დაცლილი ნახევრამდინა
ზატარა, კოსტა წუმწუმის ეუთი
და ჰაჰიროზი ექვსი თუ ხუთი.
„ნუ თუ შინ დამრჩა, რასაც ვეძებო?“
სთქვა აქ შაღვამ და მოუთმენელი
ხელ-ახლად იკრა ჯიბეში სელი,—
„და თავსა ველარ გავიმართლებო?“—
როცა წერილი ჰატარა, დია,
იძან ჯიბიდან ამოათრია.

96

ესატა მასე ვიღაცა ქალი,
მკერდ-გადაშლილი, ზირ-მშვენური,
ვარსკლავს უგავდა სასე და თვალი,
მგონი, რომ იყო კავალიერი.
ქვემო, სადაც რომ ღამაში წელი,
აღბად ნამდვილში ეძნითა მწველი,
მხატვარის რეტუსს უერთდებოდა,
იქ თითქო მორცხვად იმალებოდა
ფრანგული ფრანა, მხოლოდ „je vous aime“.
„ჰა, მორს! შეჭყვირა მალვამ გულიგოს:
რას იჭყიტები? რაც გინდ რომ იეოს,
ბევრსა გაიგებ, აი, შენმა მზემ!“
მოჭკრა თუ არა მარინემ თვალი,
წაჭკლიჯა იმ წამს ის კარტ-პოსტალი.

97

დაჭხედა—გულმა შეჭწვირტა მკერა,
შეჭკუებდა შიში, წუსილი, თუ რა,

თვალი გიჟურად გამოაშტერა,
სიუვითლუ სახეს გადაებურა,
მერე გადისო მან შუბლზე ხელი
და ამოჭყსიდა აზრი ნათელი:

— „ვინ, ვინ მოგწერა? ეს გავიგონო!“

— „როგორ? სახელი? ახ, ქალბატონო,
მე არაფერსა არ შევუშინდი,
აღოქმა კი ჩემი მე ავასრულე,
და თუმცა არა სჩანს სიმსიარულე,
მაინც მოგკვდები, როგორც რაინდი,
და იმ სახელს კი—ვერა და ვერა—
ვერ მათქმევინებს ბედისა წერა.“

98

რას ჭინიშნავდა ეს? აღოქმა რომელი?!

რასე ამბობდა ოდიშელია?!

ჩემო მკითხველო, ვიცო, რომ ელი
ამის ახსნასა, უეჭველია.

მეცა გავწიე, წარმოიდგინე,

ჩაკვლ ქუთაისს ამ რვა წლის წინე,

რომ დაწვრილებით შემეტყო ეკა.
მექი ფაღავა, ჩემი კოლეგა,
იჯდა ლაღამის საუბავოს წინა
და მიირთმევდა ცივს ლიმონადსა;
ასალგაზდობას კოხტას, ტანადსა,
დაინახავდით იქვე მაშინა;
მე დრო არ მქონდა მივსულვითა
და მათ შორიდან დაუკარ თავი.

99

ეტლი საჩქაროდ მე ავიუვანე,
მამა დავითი ვნახე ჰირველად;
მის სახლის ქვემო მიღამო მწვანე
ჭოშვენდა სუნს—ცისა შესაწირველად.
თვითონ დავითი, წახრილი წელში,
სის ძირად იჯდა, ეჭირა სელში
შვენება სამღვდლო სარბიელისა—
ქადაგებანი გაბრიელისა.
გაცნობისა და ბოდბის მერე,
ამ შემთხვევაში მიღებულისა,

ვთხოვე—ეთქვა რამ იმ წარსულისა,
როდესაც შალვა...—„ას, დამიჯერე...
წამოჭტა იგი ამ ხსენებაზე—
„ღაპარაკიც კი არ მინდა მაზე!“—

100

რატომ გაჭფითრდა მამა დავითი,
და ჩემი სიტუება რატომ იწვინა?!
მხოლოდ ნიშანი საკითხავითი
მე გამოვხატე იმისი წინა.
წყენა მეჩვენა სულ უძისესო.
გამოვიარე ხელახლად ესო
და მივაშურე სასწავლებელსა.
—„ჰმ, ზასუსს ითხოვთ შეუძლებელსა—
მითხრა მარინემ ღამასი ღიმით:
ვინ არის შალვა? რომელი შალვა?!
მე არა მინდა, არც მიუვარს მაღვა
და ვერც უძველი ჭორებსა იმით,—
მხოლოდ იმაზე.. როგორც მგონია,
მე არაფერი გომიგონია.“

101

იმისი სახე არ გამოცვლილა,
არ შენძრეულა იმისი წარბი,
თვალებში თითქო ჭბრწეინაუდა დილა,
უღრუბლო ცის და სსივების ხარბი,
ხმაც წრფელი იყო... მე მას შევხედე,
ეჭვითი ღიმი ვერ გავუბედე,
ვერცა—რომ კითხვა მიმეცა მეტი.
ამით გათავდა ჩემი „ანეკდოტი“
მანც, მარინეკ, გეჭიროს თვალი,
მაცდური არის ეს ცრუ სოფელი,
ვეელგან დაჭმერება მეფისტოფელი...
ვინმე გოგონის სული მალაღი,
ნაზი და წმინდა, კრისტალის სწორი,
ვაი, შემთხვევით არ გაჭხდეს ორი!..

102

მაგრამ მე ვხედავ, მოთხრობის სტილი
მსუბუქია და თავისუფალი,
არ წაიკითხავს მას ქალიშვილი,

თუ დედამ მოჰკრა შორიდან თვალი;
თუ ჩაუვარდა ადამიანსა,
გულ-კეთილსა და მშვიდობიანსა,
როგორიც არის მამა დავითი,
ის გულ-ნატკენი დაჭრება მითი,
რომ შრომამ უფრო გამოსადეგმა
ვერ გავტაცა ჩემი გონება;
იმას სულაც არ მოეწონება
არც ჩემი სტილი, არც ჩემი გეგმა,
თუ გეგმაც არის შესაძლებელი,
როცა ჭბრჭევიანებს ოცნება მწველი,

103

ჭბრჭევიანებს როგორც... როგორც ის
მთვარე,

რომელიც მაშინ მიჰკრთოდა ცაზე,
რომლისა შუქი, ნაზად მკრთოძარე,
ვით ძვირი სახე, ვით სილამაზე,
გულსა ჭწვდება და ტკბილად აძგერებს.
მე ვერ ვიზოვი ნამდვილსა ფერებს,

რომ გადმოვსატო მართლა ის ღამე.
არ შევეხები, მაშასადამე,
შუქით და ჩრდილით მორთულსა ქუჩებს.
შაღვამ გასწია შინისაკენა.
ბაღში შევიდა; იქ მოვარის ბრწყენა
ჰკოცნიდა ვარდის შეკუმშულს ტუჩებს
და არემარეს, შეენების კიდეს,
აფრქვევდა ნახად მილს და სიმშვიდეს.

104

ჩვენში ბევრია უოჯელი ვირი,
მანც ცხოვრება სამწუსაროა,
თუ ეახსრუსი, დროების გმირი,
და მის მათრახი—ერთი წყაროა
განათლების და ბედნიერების.
გულიკოს, მიძნად ზომიერების,
არ უსმარია მაშინ მათრახი
და არ გამხდარა მით დასაძრახი.
მანც იმ ბრიუვსა არ ჰქონდა სმენა
და მარინესი დაუკითხავად,

თვით მის აკრძალვის მიუხედავად,
მან კოპი ორი წამოუყენა
შალვას სახესე წარბისა ქვემო.
ას ჩემო შალვა—ბიჭიკო ჩემო!

105

შალვას არ ჰქონდა ტეივილის დარდი,
შეჭდვა, სერიდგან იწყო ეურება.
ქვემო მოჭრბოდა რიონი მარდი,
ჰბრწეინავდა ტაღლის საამურება;
ქალაქს ეძინა, მაგრამ ბაღები...
ასალვასდობა წებლწასაღები,
გზასა ამცდარნი თითქმის სრულებით,
იქ საათს ჰლევდა მსიარულებით.
სადღეგრძელოებს ამბობენ იქ,
გლასა ხარ—ღვინოს თუ მოერიდეს;
უნდა დაჭლიო, დაჭლიო კიდეს,
უნდა დასცალო ეოველი ჭიქა.
დროს გატარება ეს ტეტიური
სულაც არ არის ესტეტიური.

106

მარცხნივ გორასე, ვით კიდობანი,
ღვთის სასლი სჩანდა ზატარა,
თითქო ზღვა იყო ქვეყნის გრძნობანი,
თითქო ის ზევით ჰცურავდა წენარა.
იქ იცხოვრებდა ადამიანი,
მისებრ წენარი და მშვიდობიანი;
იმას არ სწვავდა სურვილის შხამი,
იმისთვის იყო კარგი ვახშამი,
თუ ჰქონდა მწვადი, ეკელის ნაჭერი
და გაუგზავნა მოწყალე ცაშა
ქინძი, ბოლოკი, ტარსუნა, კაშა
და სვირის ღვინო, სხვა არაფერი.
რა უნდა კაცსა, რა დიდი რამე,
რომ დღე იღამოს, ითენოს ღამე?!

107

გონება კიდევ მშვიდი არ იყო,
ეწვოდა კიდევ ძაღვასა სახე;

შორს, მთვარის შუქში, ჰკრთოდა ღარიკო
და მის თვალები, გულისა მასზე,
ვარსკვლავი ძვირი უმაწვილთა დღეთა,
როცა უეცრად შემოეფეთა —
ვინა გგონიათ? — მაშა დავითი.
ჯერ წამი დაჰდგა გაკვირვებითი,
მერე დავითმა დაუწყო მსერა,
მერე გადაჰდგა ნაბიჯი წევილი;
შაღვა კი შეჰკრთა, როგორც წიწილი,
რომლისა სევით ჰტრიალებს ძერა,
თუმცა იმ ბაღში შტოების ჩრდილი
სიუხვით იყო ჩამოფენილი.

108

მაშა დავითმა ვერ იცნო შაღვა
და მხოლოდ ჰკითხა: „შენა ხარ, დაო?“
შაღვამ სახისა დაიწყო მაღვა,
მღვდელმა დასძინა — „გამიხარდაო!“
მგონი, მე უველა დამეთანხმება,
რომ მხოლოდ მისკლა — მიახლოება

არც ტრფობა არის, არცა ინტრიგი
და არც არაფერს ამტკიცებს იგი.
ქალსა აქვს ძალა მიმსიდველობის
და, როგორც ამბობს გერმანელ ბილს
მთვარიანს ღამეს, მცირე მანძილზე
ქალი კი არა, მეუფე გრძნობის,
მისი კაბისა შრიადლიც კმარა,
რომ მიგიზიდოს, მიგიბუროს წუნარა.

109

რაა მანძილი—ნაბიჯი ორი?!

სთქვი შენ, ღამასო დაუვიწყარო,
რომლის კაბისა შრიადლი შორი
იყო ჩემთვისა სიგეჟის წყარო.
მე იმ შრიადლმა—არ გასსოვს განა?—
ერთხელ კორფუსა კუნძულიდანა
ამინთო ვნება, შემასხა ფრთაცა
და თბილისიდან გამოძიტაცა.
სძელთა შუა ზღვა მე გადავცურე
მხოლოდ მისთვის, რომ შენასე შენა.

სადა ხარ ესლა? რა ბადისკენა
მიჰკრთის ციმციმით შენი საუურე
და შენი ღიმი, რომლის შუქები
მაშინ მეგონა სიტყვით უქები?

110

ვაი, გაუიდა ღხენისა წამი,
მე წამოუდღი, შენც დაიძალე,
მოგონების და წუსილის შხამი
გულის სიღრმეში ადუღდა ძალე.
არ მომდის წიგნი, არც კარტპოსტალი,
და არ ჩაჰყურებს მწუსხარე თვალი,
დაღლილი კითხვით საქმის ბნელისა,
ნაკვალევს შენი ნახი სეფისა.
მერწმუნე, კვალად თავს რომ იჩენდე
და წიგნს მომწერდე, ჩემო ნარნარო,
მხად ვარ სელ-ახლად შემოვიარო
კორფუ და ნიცცა, ე და ოსტენდე.
სადაც ვეღს შარშან ცრემლითაც ვბანდი,
რომ დამენახა ძვირფასი ღანდი.

111

აჰ, მოგონებაჲ, სადაც იხატვის
ტკბილი წუთებით გაღლილი სანი,
სასე, შექმნილი სიამისათვის,
თმა აბურული, ჩამოსსმულ ტანი
და საამური მის მისრა-მოხრა...
მამა დავითმაც ამოიოხრა...

ეს კი ცუდია! ოჰ, მეტად ცუდი!
მას მოაგონდა უთუოდ წუთი
ტკბილად განვლილი ახალგაზდობის,
როცა ჰტკებებოდა, ემსით ჰთვრებოდა
და ოცნებაში იკარგებოდა.
თანაც ეს მთვარე, ამშლელი გრძნობის,
მიწისკენ მორცხვად რომ იუურება
მისი ეშმაკი საამურება.

112

დაძვრწმუნეთ, რომ მისი ბრალთა
ტკბილი ცოდვების ორ-მესამედი,

სიტუირფედ მოსჩანს უმნო ტალია,
ესევეა ეშის შარავანდედი;
შუქი და ჩრდილი ბილიკს აჭრელეს
და სის ტოტები ღანდისა სელეს
მიანოტინებს, მისდევს უკანა
ღანდსა, გაქცეულს სესთან სიღანა.
ჰმეფობს რაღაცა იდუმალობა,
ცოცხალი არის სუეველაფერი,
ჰნარნარებს ღამე, ჰფშვენს ტალავერი
და ვარსკლავების ისმის გალობა.
მითხარით, აბა გული რომელი
დაჰრჩება ეშით შეუბერობელი?!

113

დავითსაც გულმა ძგერა დაუწყო.
მოგესხენებათ—გულს არ აქვს ხანი,
ძალა ჰდულს შიგან ტკბილი და უცხო,
ფერით ტილოზე გადაუვანო;
გული ბუდია ეოველი ვნების,
სისარულის და სიამოვნების;

ვინც იმას ებრძვის არის მტეუანი.
გთხოვთ მოიგონოთ სენტ-ანტუანი,
ვნებით ტანჯული იყო რომელი,
გთხოვთ მოიგონოთ სხვებიცა კიდევ;
რომისა ჰაზი, გრიგოლ მეშვიდე,
შექცდა, თუმც იყო შეუცდომელი,
როცა აღკრძალა და არ ინება
სამღვდელო ზირის დაქორწინება.

114

და თუ გული ჭბეკრს, მაშინ სელიცა
საგანსა ეპებს მოსახვეჭელად.
ლოცვისა დროსა თვით მლოცველიცა,
თითქო ლაჟვარდის გასარღვეველად,
აბრეოებს ხოლმე ორივე სელებს—
და რწმენის მადლი გულსა ასველებს
და მის წელულებსა შვებისა ნაძით.
სიუვარულის დროს (უფრო კი ღამით,
დღიური არ მაქ გამოცდილება)
სიუვარულის დროს მოსანატრელი

არის კოხტა და ღამაში წელი,
დიღებში ხელის შემოცვილება.
ამიტომ რაა გასაკვირველი,
თუ წინ წავიდა დავითის ხელი?

115

ხელი წავიდა, თუმცა კი ნება
ამ მოძრაობას ეურჩებოდა:
„ახ, მამა დავით... როგორ იქნება?..
ახ, მამა დავით...“ ეუბნებოდა.
მაგრამ რა იყო იმდენად ავი,
სათაკილო ან გასაკიცხავი?
რა სთქვა იესომ, რა გამოჰსასხა,
როცა მოციქულ ბართლომე ჰნახა
სადღაცა ბაღში, ლელვისა ძირად?
განა გაუწერა? განა გასტუქსა?
თუ უკანასკნელს ტრუიალის შუქსა,
შესამხნეველსა თვალებში სპირად,
მხოლოდ ღიმილით წინ მიეგება
მის ღვთაებრივი მშვენიერება?!

116

მე ვიცი კაცი ზატიოსანი,
დარბაისელი, მოსუცეული,
ხელში უჭირავს კრიალოსანი
და მასლაათი დამშვიდებული
უევაწს მას ჩვენი ჭირ-და-ვარამზე;
მას ჰყავს მეუღლე, ჩუმი სვარამზე,
და ქალი ორი გასათხოვარი;
ესება სძირად მის საუბარი
ქორესს, ზორტარტურს, ადმირალ ტოგოს,—
და ამავე დროს, თუ ცოტად ბნელა,
გადის მეორე ოთახში ნელა
და გულში უჩქმეტს მოახლე გოგოს.
უოხადად მუზავ, ოჰ ანგელოზო!
თუმცა ამტკიცებს ჩეხარ ლომბროზო,

117

რომ ზოგი შენი თაყვანის მცემი
სძირად გიჟია, ან ქარაფშუტი,
მაინც... განვაგრძო მოთხრობა ჩემი:

როგორც რომ ჯარა, როგორც ციბრუტი
ან მუშის ხელში ზატარა წაღდა,
შალვა უეცრად შემოჰტრიალდა
და გამწარებით ჰკრა მუჯღუგუნი.
ღიჰა იბგვარად იწყო გუგუნი,
რომ ჩაიკეცა მამა დაუთი
მწარე კბენითა ქვეითი ტუჩის
და სისა ძირად, მკონი—აღუჩის,
კენესა დაიწყო მომაკვდავითი.
ვანძაში კარგი რომ არ ეჭაძა,
არ იკვნესებდა ის წმიდა მამა.

118

მე ვამბობ „წმიდა“ ნუ გეკონებათ,
რომ ამას ითხოვს ლექსისა წეობა.
ლექსს მე არა ვთვლი დიდი ქონებად,
ძნელი არ არის მის გამოცნობა.
არა, ის იყო მართლა რომ წმიდა:
სკოლაში ისე გაკეთილს ჰსენიდა
და ამიებს, უფრო დაუწეებელებს,

რომ ათრთოლებდა ბავშვების გულებს;
მისი კეთილი, მოუვარე გული
არვის ჭწეველიდა, არცა და ჭწეველის,
ის ძამა იყო თავისი მრევლის
ღმობიერი და გატაცებული;
საეკლესიო მის ქადაგება
ბევრის სსოვნაში დღემდინაც ჭრჩება.

119

ტბა სომ გინახავთ, სადაც ირუევს
ნაზი ჩრდილითა შტო ძაღლ სისა?
შტო — ჯვარი იყო, ჩრდილი — კურთხევა,
და ტბა ანკარა — გული ხალხისა.
ის ჭქადაგებდა, სიტუვას აფრქევედა
და როგოც ნისლი, ჭქრებოდა სეკდა,
იმედის შუქით გამოდევნილი.
ის შუქი იყო ნაზი და თბილი.
მოსემ დაჭკრა კლდეს (ასე თქმულია)
და კლდედან წყარო გამოადინა,
კაცისა გულიც არ არის რკინა,

იქ ბევრი ძალა დამარხულია;
აქ ნიჭი უნდა, რომ შვების წყარო
სიტუვისა დაკვერით ააწანწყარო.

120

ღარიბი სახლი, ჰატარა ესო,
ქვევით უბანი და ძაღლა კორა,
სულ კუთხე იყო საასპარეზო,
ეველაგან მოსჩანდა მის ანაფორა;
ჯაგურით ჰკედებოდენ მის მოქიშენი;
ედმონდ როსტანი, ან ჟაკ რიშენი,
მის ანაფორას, თუ არა მასა,
დაბადრებდენ იმ უორნის ფრთასა,
რომელიც სძირბდ, შავად გაშლილი,
დაბასა მცირეს, ანუ სოფელსა,
ექცევა ჩუმად... ჟამობის წელსა.
მე საფრანგეთის არა ვარ შვილი
და უნდა გავტყდე: როგორც რიგია,
მათი modern style ვერ გამიგია.

121

აი რა იყო მამა დავითი,
მალთან ადრე დაქვრივებული,
და რაც შეემთხვა იმ ღამეს—მითი
ის დაჰრჩა მეტად გაკვირვებული.
როგორ? ქრისტინა, ის საცოდავი,
რომლის უოჰელთუვის დახრილი თავი
საუდრის კუნჭულში არცა კი სჩანდა,
იმ ღამეს აგრე გაჰყოფიანდა?!
რომლის ხელობა ჩვეულებრივი
ლოცვა იყო და ჰირჯვრისა წერა,
მაშინ რა ცოდვამ წამოაძგერა,
რამ შეასწავლა ასეთი გრივი?!
არა, უთუოდ ბეელზებულა
მის ცოდვილს გვამში გაძეოებულა.

122

გავიდა ღამე დაუვიწებრი,
შეერთო ნელა ღამეებს მრავალს,
თუმც ვერ ახადა თვისი ზეწარი

ჩემი შალვაში თავგადასავალს;
არ ატენილა მასე ზროცესნი
და მოძრიგებელ მოსამართლესი
ხალხით კამერა არ გაჭედებდა,
ისე ღამაზად გაჭთენდა დილა.
საუდრის გუძბათი ვერცხლ-გადასხმული
შუქმა შეამკო, მოჭრთო ფრიადა,
ბადის ფოთლებში შეჭკრთა დრიადა
და გააუღლა ნისლებსა სული;
ადგა ქალაქი—დაიწყო დღემა
ჩვეულებრივი ძარღვისა ცემა.

123

ზროცესნი რაბე რომ ამტუდარ იყო,
ის იქნებოდა სასენსაციო;
დაბარებული მოწმად დარბო
იტყოდა:—, იყო ვიღაც კაციო...“
გოსამართლისა მაგიდის წინე
წამოჭდებოდა თვითონ ძარინე
და მის ჩვენება, მის წრფელი სევდა,

ეფექტსა დიდსა გამოიწვევდა.
დაჰსატდა ნათლად ჩვენება ვრცელი
მოსარდ თაობის სწეობას ცუდსა;
და მოახამდა ამ კითხვას კუდსა
თავისებურად „ცნობის ფურცელი,“
სავსე ცოდნითა, გამოცდილებით
და ქეციანი ევდოშვილებით.

124

მაგრამ გასეთებს ვერ ჩაუვარდათ
ჩემი დარიკოს ტურფა სანელი,
წკრებისა შუა უეცარ ვარდად
ის არ გაშლილა მოსანატრელი,
მკითხველის გული რომ დამტკბარ-იყო,
მაგრამ შალვას კი შეჰსვდა დარიკო.
საღამო ჟამსა, ერთ კუთხიდანა
ქალებს უძწერდა ის სალახანა,
ბულვარის ახლო გაჩერებული.
შეჰკრთა გოგონა, თავი ჩაჰკლუნა,
ჩირგვში არა ჰტრთის ისე ჩიტუნა,

მიძინოსაგან შეშინებული,
როგორც მას მაშინ უთრთოდა გული.
სირცხვილის ალით გამწვავებული.

125

რადა, ლამაზო?! თავის ჩაღუნვად
განა ჭლირს სიტყვა, შემთხვევით თქმული?
ლხენას რატომ ჭცვლი საწყენი ჭმუნვად,
რადა მიგიძღვის დანაშაული?
სულ სხვა საქმეა, მე დამერწმუნე,
სხვა დრო რომ იუოს, სხვა საუკუნე,
რომ შენ თუატრში არ დადიოდე,
რომ არ გიუვარდეს ალფონსი დოდე
და მოპასხანი; შენი გონება
არ უცდის შენსა გამოცდილებას,
და ეოკელნაირს მთაბეჭდილებას
მისდა უნებურ ის ემონება;
რომანსი მცირე, ან ლექსის წკარო,
ზოგჯერ სირღმეა ზღვის დასაღარი.

126

მართალი არის, არ უნდა დავა.
რომ იდეალი არა ხარ შენა,
მაგრამ, ლამაზო, აბა სად წავა,
რომ იდეალი ვეძებოთ ჩვენა?
მაშინ, მერწმუნე, მთელი ცხოვრება
ისე სამაგლად წარმოგვიდგება,
რომ გვეგონება—მოკლებულია
ის აზრს ეოველსა, რომ ის სრულია
მხოლოდ ტანჯვისთვის... მხოლოდ გონება
ანთებს აქა-იქ ციურსა ალებს,
ჭცვლის ხასიათსა, ჭთხავს იდეალებს,
შიშს და სიბნელეს არ ემონება,
თითქო ის არის ცხოვრების ღმერთი
და განახლების იმედი ერთი.

127

მე მაგალითი უფრო ლამაზი
და გასაკვირი არ მეგულება:
ღესსეჟნსმა მხოლოდ გაუსვა ხაზი

და გაასწორა ღვთისა თხზულებას;
სუეცის ახლო შეცდომა მცირე
შეჭნიშნა და მანდ გაუსვა ტირე,
თითქო ქვეყანა შუქ-დაფრქვეული
ცუდი შეგირდის იუო რვეული.
ჭბრწეინავს გონება, იბრძვის გმირულად.
დაიბურო თითქმის სივრცე და ხანი.
მისთვის ღალი და ამჟამტავანი
დღეს იბრძოლებდა თავგანწირულად.
თვითონ მანფრედიც ბაირონისა,
თუნდაც რომ მერე დაჭხვრიტონ ისა.

128

რა ჭხდება მართლა? კამარის ჰირად,
სადაც ღრუბელი მიჭრბის და ჭდნება,
დღეს შეიძლება (და არ ჭდირს მკირად)
ჭაერულ ნავით გასეირნება;
მიაფრენს იგი ტვირთსაც მძიმესა;
სსივსა, ბროლზედა მოციმციმესა,
გასაკვირველი, აზრის მსიბლავი,

ვარსკლავებიდან მოაქვს ამბავი.
ეს არის მხოლოდ დილისა სსივი,
კაცის გენიის ნაზი ნერგია;
ხვალ კი რას იზამს მის ენერგია
მიუწვდენი და ზეცებრივი?!
ას, რად არ მიჭრის უბედურს თვალი,
რომ დავინახო ის მოძავალი.

129

ხვალ რა იქნება, როცა ექნება
დედა-მიწასა ურიცხვი ეური,
როცა თვალებით წამოინთება,
ვით ვარსკლავებით ცა საამური?!
სამწუხაროა, თუ ჩვენი ერი,
ეს მხნე და ლაღი, ეს ნიჭიერი,
დაჭრჩება ისევ, ერუ და მწუხარე,
კაცობრიობის შრომისა გარე.
მაგრამ რა გითხრათ? საღასანები
ამ ერს იმედებ-გაცრუებულსა
და ისტორიით მოტყუებულსა

თუ ეუოლება იმისთანები,
როგორიც არის ოდიშელია,
სიკეთე რაჲე საეჭველია.

130

ის გამოჭრიცხეს სკოლიდან სულა
და წამოვიდა სოფელში იგი,
სკოლაში სწავლა ვერ დაასრულა.
იქ მიღებული წესი და რიგი
მოსანატრელი არვისთვის არი.
დაჭრია ქალაქი, მისი ბულგარი,
სადაც ქალები შტოების ქვევით,
მსუბუქი კაბის კოსტა აწევით,
დასეირნობენ საამურები,
სადაც შუქი ჭკრთის, ფოთლებში ჭბრწეინავს,
სადაც ჩიტუნა სტეგენს და დაჭფრინავს
და აკაკისა კალამბურები.
იქ მეც ვეოფილვარ და სშირბდ ქალებს
თან ვადვენებდი მწუხარე თვალებს.

131

კმარა. შევჩერდე. მე დავიდალე,
თუმიც ერთი ღამე ავწერე მხოლოდ.
კალამს სისუსტე დაეტეო ძალე,
აზრი მეჩევა უთავდაბოლოდ.
მე ერთი ღამის აწერა მსურდა
და ეს აწერა გაჭიანურდა—
ოღი ათასი მოუნდა წკარი.
და მე კი ოდნად შევადე კარი
იმ სამეფოის, სადაც ოცნება
მსება დიდი და თავისებური;
ქვევით ზღვა ჭელავს: მტრობა და შური,
სიუპარული და სიამოვნება,
ნატვრა და სევდა, ტანჯვა და ღსენა—
რასაც ცხოვრებას ვეძახით ჩვენა.

132

რამდენსა ღამეს, რამდენსა დღესა
ჯერ ჭნახავს ჩემი ჰატარა გმირი;
ზან ქარი დაჭკრავს მის სიცოცხლესა,

ხან ნეტარების ნაზი ზეფიორი.
სად ჰქვია იგი? რას ჰქნახავს კიდევ?
ჯერ თავის სოფლის ღამაში კიდევ,
სადაც დაჰრბოდა ერთ დროს ჰატარა,
სადაც ბავშობა მან გაატარა,
მან უნდა ჰქნახოს, თუ კი ავწერე
მისი მთებითა, მისი უანებით,
მისი ღამაში გოგუცანებით;
მერე... არ ვიცი, სად ჰქვია მერე.

133

რა ავირჩიო, რომელი მხარე,
დასავლეთი თუ აღმოსავლეთი?
აზრი წინ მიჰრბის ცნობის-მოუვარე,
კითხვა გამოდის უნებლიეთი.
თუ დასავლეთში იბადებიან,
აღმოსავლეთსა ესწრაფებიან
ბევრი გმირები ბაირონისა,
თითქო ჰქუეურიათ დაიბეზრნ ისა.
მაზე ჰფიქრობდა „პტი-კაპორალი“.

ავიწუდებოდა ქვეყანა ზანგის,
და იქ, შორს სადღაც, ნაპირად განგის,
ღიადს მირაჟებს ჭხედავდა თვალი,
დატევევებული მზისა დიდებით
და არ ეგვიპტის ზირამიდებით.

134

ზატარა იყო მათთვის—გვირგვინი,
უფრო ზატარა— მთელი სოფელი,
და მიდიოდნენ სულ წინ იგინი,
რომ მზე დაებურათ დაუბერობელი.
მე კი, უბედურს, სადღა მაქვს ნიჭი?
სამეგრელოს საწვალი ბიჭი
ვერც კი შევხედავ ზირდანირ მესესა,
ტვირთი მძიმეა ჩემთვისა ესა.
მე ჩრდილი მინდა, ღამისა ფშვენა,
კუთხე მობნელო, ვით ბუდუარნი;
ჩრდილოეთისკენ გზა უტეუარნი
უნდა მოვძებნო, თუ მინდა ღსენა;
თუ ვერ დავიბუარ მით თქვენი ეური,

ვიქნები მაინც თავისებური.

135

ესლა კი კმარა.—აჟწიე ისე
ჩემი განძრახვის იდუმალ ფარდა,
რომ ცოტად მაინც წავახალისე
მკითხველის გული.—ამისი გარდა,
მიცემულ სიტყვა რომ ავასრულო,
აწ შრომაც არის სავალდებულო.
მას შევასრულებ, უეჭველია,
მე ისე მიუვარს ოდიშელია
და მის საწყალი, ობოლი ერი;
ესლაც განვაგრძო მინდა ძალიან,
მაგრამ რაღა ვქნა, არა მცალიან,
მელის ჯუხეშჳე—გონდოლიერი.
მელის... ას, ჟამი დაჰდგება განა,
რომ დამავიწყდეს ტურუბა ქვეყანა?!

136

აჰ, კენეცია...

ჯერ კიდევ ბავში

ვიუხვ, როცა შენ მეღანდებოდი,
ფიქრი მიჰქრთოდა ზატარზ თავში
და ოცნებაში ვიკარგებოდი.

ფიქრობდი სშირად, მჯდომარე შინა,
მაგრამ კარგად ვერ წარმომედგინა
ქალაქი დიდი, შეენებით სრული,
როგორ ხარ წყალზე ამენებული.

შენ ორად სჩანხარ, თუძცა ხარ ერთი,
შენ ორი ცა გაქვს, ზევით და ქვევით,
ორივე გეტრფის შუქების ფრქვევით,
გადგამს გვირგვინსა ნათელის ღმერთი.
შენ კი ჩუმად ხარ, ვით ზატარმალი,
და ქვეშ არშიად გესვენა წყალი.

137

დრო იყო, ჰდუღდა ცხოვრები დიდი,
და ვენეცია, ზღვის დედოფალი,
ტალღების ტასტზე ჰბრწეინავდა მშვიდი
და ზღვისკენ ტურფა ეჭირა თვალი.
მას თავიანს სცემდნენ უცხო თემები,

და დასცურავდენ მისი გემები
საბერძნეთისა ძველის გარშემო,
კრიტიკისა წელებში, ეგვიპტის ზემო;
ჰეროდოტეს ისინი თეთრის აფრებით
ბოსფორისა და შავი ზღვის ზირად,
ანაკლიაში, ფოთშიდაც სძირად;
კიდევ, მორთული ტალღის ფაფრებით,
თითქო შემკული საგანგებოდა,
მდიდარს სტუმრებსა ეგებებოდა.

138

ქვეყანა მთელი შემოჰყურებდა,
აქ ჰგროვდებოდა სიმდიდრე დიდი,
და ვენეცია საამურებდა,
უწინდელურად ტურება და მშვიდი
ათრობდა იმას დედების ბრწყენა,
მაგრამ—ღროებაჲ, რას არ იქმ შენა? —
მოადგა მტერი დაუნდობელად,
თავისუფლების დასამსობელად
გონებასშული ადგნენ მონები.

ახ, მცირე იყო ქალაქის ჯარი,
იქ ჰდუღდა უფრო ცრემლისა ღვარი,
ჰტიროდნენ ტურფა დეზდემონები,
და მშვენაერი ეს არე-მარე
ძველი დიდების გაჰხდა სამარე.

139

ესლა?—რეგორც რომ ქალაქის გარე
სასაფლაოს ჩუმი მიდამო,
ის მოწეენილი, იგივე მწუხარე
(და, შეიძლება, ამისვე გამო)
ტკბილი შესვედრის ალაგი ჰხდება;
სადაც რომ უფრო გულს გაეგება
მკვდარს სიჩუმეში, ღოდების შორის,
ტკბილი ცანცანსი გულის მეორის,—
აგრედვე აქაც, ვენეციაში,
მოდიან ხოლმე უოველ მსრიდანა
კაცი და ქალი, ცა და ქვეყანა,
მხიარულების გაისმის ტაში,
შვენების ქვეშე წარსულის წმიდის

აქ საამუშრო საათი მიდის.

140

როცა მზე ნელა ჩაესვენება
და გაიშლება საღამოს ჩრდილი,
აქ გონდოლებით გასეირნება
და სერენადა იწყება ტკბილი.
გონდოლა ერთი ფერად-ფერადის
სანთლებით მკრთომი ზღვისაკენ გადის;
მაზე სმა ტკბილი დაიკრიალებს;
იტაცებს იგი კაცსა და ქალებს
და უველაც მიდის დაუგდოს უური.
ჰგროვდება ირგვლივ გონდოლის ჯარსი—
თითქო თეატრის ღოჭა რამ არი,
ანუ ჰარტერი თავისებური,
ტალღა ირუევა, ხაზებს ამრუდებს
და ათამაშებს ქალების ქუდებს.
ს ე რ ე ნ ა დ ა.

ღამის სიჩუქე, მარდი გონდოლა,
ვარსკლავებიდან შუქების სროლა,—

და მორცხვი ქალის უოველი ბრძოლა
მიბნედილია.

შენია იგი, ის მშვენიერი,
მოჭწევიტე ლხენა ამქვეყნიერი,
არ შემოგხედავს გონდოღიერი —
გამოცდილია.

კოცნისა მერე, ტკბილის და მწველის,
დაღლილად მოსმა საჭისა სველის
და ეს დუმილი ღამისა ნელის —
უფრო ტკბილია.

141

სიძღერა უფრო ამისთანები
გაისძის სოლმე, სხუებიცა ბევრი,
მაგრამ შენ წარსულს ეთაუვანები,
ის ოცნებისთვის უფროა მჭევრი.
„აბა ჯუშეაჲ, ჩემი გონდოლა!“
მან წელის ჭეველები წამოატრთოლა
და გაარღვია შუქი და ლანდი.
აქ ჰსეირნობდა ეროსდროს ქორე-სანდი;

აღფრედ დე-მუსსე, ის შავდღიანი,
 გულამოსკენითა აქვე ჰტიროდა
 და მათ სიუვარულს შემოჰღიმოდა
 ქვეყიდან სირღმე სსიუებიანი,
 სადაც ჰკრთის მთვარე, ჰკრთის ვარსკლავები
 და თავდაუირო — სასდღის ბანები.

142

ჰბრჭევიანებს ქუჩა წელიწადსა თუ სარკის,
 ჩემი გონდოლა მიჰტურავს ნელა,
 სდუმს მოედანი ძველი სენ-მარკის,
 დოქთა სასასლუ და გამჰანელა.
 შმა მოკრიბლე იმ სერენადის,
 ვით ღსენის ლოცვა, ცისაკენ ადის,
 მერე იბნევა სასლების ზევით.
 მოსჩანს სივრცეში ნათელის ფრქვევით
 სულ მსიარული ნაწირი ღიღო,
 სადაც ერთსდროსა შენ მღელვარებდი,
 და გიჟბაჟურად დროს ატარებდი,
 შენ, ალბიონის მგოსანო ღიღო,

შენ, რომლის კალმის მშვენიერება
მოუწვდენელი დღემდინაც ჰქრება.

143

ვენეცია — ძოელი ევროპა!
ჩვენ გვექნებოდა ეს გაგებული,
რომ უმეტესი დაუდევრობა
არ იუოს ჩვენში გამეფებული.
მე კი ამაში უკვე დაფრწუხდი;
ლამაზი არის ვარსკლავის გუნდი,
მის კამარაზე გადანაფან ჭი:
ჭბრწეინავს ჭეკელი, ელვარებს კანტი...
მაგრამ ვაი მას, ამხანაგებო,
ვინც ამბობს გულში — „მაცალეთ ჯერე,
ვარსკლავის დათვლას მოვასწრობ მერე,
ჯერ წვრილ საქმეებს მივაღაგებო“,
ვინც ვერა გაჭჭვრეტს განვლილ დროებას
და სამყაროს უბოლოებას.

144

კმარა. შეენება აქ დაფრქვეული

მე რიგიანად ველარ ზეწერე,
 სჯობს მივატოვო ჩემი რვეული,
 დაუბრუნდები როგორმე მერე.
 არა უშავს რა, გრძნობა მაქ სადი,
 გარბიბლდი და მის ბაიბლდი
 კვლავ გაიტაცებს ჩემსა კალამსა,
 როცა შორიდან მივცემ სალამსა
 ოდიშელიას, ჩემს გიჟი გმირსა.
 ვენეციაში მე მას შევხდები.
 ცოტა ხანს კიდე თუ არ მოვკვდები
 და სიტყვა ძმური თუ კი შედიწისა,
 და თუ კი ვერა—რისთვის ვიბრძოლო?
 დეე ჩემს წადილს მოედოს ბოლო.

